

บทที่ 5

กระบวนการ และปัจจัยที่มีส่วนกำหนดลักษณะการนำเสนอภาพหัวข่าวหน้าหนึ่ง

การนำเสนอภาพหัวข่าวหน้าหนึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึงกระบวนการการคัดเลือกข่าวที่จะเป็นข่าวพาดหัวหน้าหนึ่ง การใช้ภาษา และเทคนิควิธีการเขียนพาดหัวข่าว ในบทนี้ ผลการศึกษา ได้ประมวลจากคำสัมภาษณ์ของผู้เขียนพาดหัวข่าว ดังต่อไปนี้

1. นายธงชัย ฅ นคร หัวข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
2. นายสุชิน ดิยวัฒน์ หัวข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
3. นายวุฒิชชาติ ชุ่มสนิท หัวข่าวหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์ข่าวสด
4. นายวรศักดิ์ ประยูรสุข หัวข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ข่าวสด
5. นายอนันต์ อัครนนท์ หัวข่าวกองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง
6. นายรังษี มณีโชติ บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์บ้านเมือง
7. นายมนู จรรย์รงค์ หัวข่าว หนังสือพิมพ์บ้านเมือง
8. นายสมหมาย ปาริฉัตรดี บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์มติชน
9. นายบุญเลิศ ช้างใหญ่ บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์มติชน
10. นายโรภาส เฟิง เจริญ บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์มติชน
11. นายบรรยง อินทนา บรรณาธิการข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
12. นายวันชัย รุจวางค์สันติ หัวข่าว หนังสือพิมพ์สยามรัฐ

ตอนที่ 1 กระบวนการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับต่างๆ

โดยทั่วไป หนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ มีกระบวนการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่ง
ที่คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียดหรือธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละคน

ไทยรัฐ

กระบวนการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐนั้นคัดเลือกจากทุกแผนกข่าวซึ่งจะมี
นักข่าวออกนอกบทข่าว ไม่ว่าจะเป็น การเมือง เศรษฐกิจ อาชญากรรม หรือ กีฬา รวมทั้ง
ข่าวจากสำนักข่าวต่างๆ ทั่วโลก เมื่อได้ข่าวมาแล้ว แต่ละแผนกจะทำการประเมิน และ
คัดเลือกข่าวที่ดีที่สุดส่งมาให้โต๊ะข่าวหน้าหนึ่ง เพื่อคัดเลือกอีกครั้งว่าจะเสนอข่าวฉบับใดบ้าง โดย
รีไรท์เตอร์จะทำการหน้าทีตรวจแก้ และ เรียบเรียงภาษาข่าวที่ได้เลือกแล้วนั้น ให้เป็นภาษา
หนังสือพิมพ์ของไทยรัฐ จากนั้นหัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งก็จะพิจารณาเลือกรายละเอียด เนื้อหาของข่าว
เพื่อจับประเด็นมาพาดหัว (ธงชัย ณ นคร, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2536)

สุชิน ตียวัฒน์ (สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2536) กล่าวถึงการคัดเลือกข่าวพาดหัว
ว่า เนื่องจากไทยรัฐมีหลายกรอบ แต่ละกรอบเน้นพื้นที่ต่างกันแบบ ข่าวหน้าหนึ่งซึ่งเน้นความ
ใกล้ตัวของตลาดที่ส่งหนังสือพิมพ์ไปจำหน่าย ฉะนั้นกรอบต่างจังหวัดกับกรุง เทพฯจึง เน้นข่าว
ไม่เหมือนกัน การคัดเลือกข่าวขึ้นพาดหัวยักษ์ก็จะไม่ค่อยเหมือนกัน แต่ลีลาข้อความจะคล้ายกัน
เพราะ เป็นคนๆ เดียวกันที่เขียนพาดหัวในวันนั้นๆ (ระยะเวลาตลอด 24 ชั่วโมง)

การคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของไทยรัฐ ใช้หลักเกณฑ์เดียวกับข่าวหน้าใน เนื่องจาก
ไทยรัฐเห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์อย่างหนึ่งคือสนใจสิ่งที่ใกล้ตัว สิ่งแปลกๆใหม่ ยิ่งใหญ่ หรือ
เสียหายมาก การจัดข่าวลงหน้าหนึ่งและหน้าในจึงจัดลงตามพื้นที่แต่ละภูมิภาคเสีย เป็นส่วนใหญ
สุชิน ตียวัฒน์ กล่าวว่า เหตุที่เน้นข่าวในพื้นที่ให้มาก เพราะเกี่ยวข้องกับการขายโดยตรง
นอกจากนั้นการเลือกข่าวออกมาเป็นข่าวใหญ่ นอกจากจะต้อง เป็นเรื่องใหญ่ทรุนแรงแล้ว
ยังต้องกระทบกระเทือนถึงคนส่วนใหญ่อีกด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิธีการหรือแนวทางในการ

คัด เลือกว่าหน้าหนึ่งนั้นมุ่ง เป้าหมายไปที่การจำหน่ายหนังสือ เป็นสำคัญ

งานด้านการจับประเด็นข่าวขึ้นพาดหัวนั้น มีทั้งประเด็นหลักหรือประเด็น เล็กๆปลีกย่อย การจับประเด็นข่าว จะคำนึงถึงความน่าสนใจ เป็นอันดับแรก ดังที่ ชงชัย ฅ นคร ได้ให้ แนวทางว่า

... เราจะใช้หลักว่าจะบอกอะไรแก่ผู้อ่าน ประเด็นต่างๆบางที่มีนัยใหญ่ อาจ เป็นที่รับรู้กัน อยู่ แต่บางครั้งประเด็น เล็กๆกลับมีความน่าสนใจ และโดดเด่นกว่า เราก็จะนำมาพาดหัว ซึ่งมีนัยจะ เรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านได้มากกว่า เช่นข่าวการประชุมสภา เพื่อพิจารณา ร่างงบประมาณ ประเด็นใหญ่ก็คือการประชุม งบประมาณผ่านเรียบร้อย แต่ประเด็นใหญ่ นั้นบางทีไม่จำเป็นต้องนำมาพาดหัว แต่จะหยิบประเด็น เล็กที่น่าสนใจมาพาดแทน เช่นนาย ชัย ชิดชอบ ตะโกนว่าให้ทหารมาปฏิบัติหน้าที่ หรือการที่ฝ่ายค้านวอล์คเอาท์มา ประชุม เกือบกันเอง...

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการคัดเลือกข่าวพาดหัวหน้าหนึ่งของไทยรัฐ เน้นที่ความใกล้ชิด และผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ ส่วนการจับประเด็นจะคำนึงถึงความน่าสนใจ เพื่อเรียกร้องผู้อ่าน ให้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์มิได้มีหัวหน้าข่าว เพียงคนเดียว การจับประเด็นของหัวหน้า ข่าวแต่ละคนจึงน่าจะมี ความแตกต่างกันบ้าง ชงชัย ฅ นคร เห็นว่า บุคลิกเฉพาะตัวของแต่ละ คนจะต้องปรากฏออกมา แต่ทุกคนก็จะคำนึงถึงบุคลิกโดยรวมของไทยรัฐ เสมอ

ความเป็นไทยรัฐ งานการพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งก็คือ "แม้จะมีการใช้คำหวือหวาหรือ ค่อนข้างรุนแรงในบางกรณี แต่ก็เพื่อต้องการสร้างความสนใจ ด้วยความรับผิดชอบโดยจะต้อง ทำด้วยความระมัดระวัง เพราะคนอ่านมี เป็นจำนวนมาก ไม่เช่นนั้นก็อาจจะ เขียนคำไหนก็เขียน เราได้ไตร่ตรองกันแล้ว"

ลูซัน ตียวัฒน์ ได้กล่าวอย่างชัดเจนถึงแนวหนังสือพิมพ์ของไทยที่ว่า "หนังสือพิมพ์
ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์อาชีพกรรม ภาพข่าวอาชีพกรรม แต่ขณะเดียวกัน เราพยายามที่จะ
ให้ประชาชนแก่ผู้อ่านด้วย เช่นในด้านสังคม หรือสิ่งแวดล้อม

ข่าวสด

วุฒิสภาติ ชุ่มสนิท (สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2536) และวรศักดิ์ ประยูรสุข
(สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2536) ได้อธิบายถึงกระบวนการนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งของ
หนังสือพิมพ์ข่าวสด ๖ ข้อดังนี้

ข่าวสด เป็นหนังสือพิมพ์หัวสี เป็นแนวพ็อนพลา (ประชานิยม) ข่าวส่วนใหญ่เป็นพวก
ข่าวเหตุการณ์ (ข่าวเหตุการณ์ คือข่าวที่ออกขบวนทางเมื่อกติ และข่าวอาชีพกรรม) ขนทาง
ปฏิบัติ ขนการนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งนั้น จะเลือกข่าวที่คิดว่ากำลัง เป็นที่สนใจที่สุด มีผล
สะเทือนมากที่สุดณวันนั้น เมื่อเลือกข่าวได้แล้ว ก็จะเลือกหยิบประเด็นขึ้นมา และคิดคำที่เป็น
ข้อสรุปของ เรื่อง

หลักในการนำเสนอภาพข่าวหน้าหนึ่งของข่าวสด ผู้เขียนภาพข่าวจะยึดหลัก 4 ประการ
ที่ทาให้ข่าวสดมีรูปแบบตายตัวที่จะนำเสนอภาพข่าว คือ

1. คาเน็งถึงข้อเท็จจริง
2. ต้องมีความน่าสนใจ
3. มีศิลปะขนการใช้คาเนนที่จากัด
4. มีลีลาของคา วลี หรือประโยค

กระบวนการทาข่าวของข่าวสด ใช้ระบบโต๊ะข่าว หมายความว่าข่าวแต่ละชิ้น จะเสนอ
ต่อที่ประชุมซึ่งประกอบด้วยบรรณาธิการบริหาร หัวหน้าข่าว และคณะหัวหน้าข่าว ซึ่งจะมาเป็น
ผู้ช่วยกันแต่ละวัน (หัวหน้าข่าวจะผลิต เปลี่ยน เวนรกัน วันที่มาได้ เป็น เวนร ก็จะ เป็นผู้ช่วยหัวหน้า
ข่าว) ที่ประชุมทั้งหมดจะปรึกษากันว่า อะไรคือข่าวนา และขนข่าวนาที่อะไรคือประเด็นนำหัว

ซึ่งแต่ละคนอาจเห็นแตกต่างกันไป ก็จะมีการประ เหมินจุด เด่นจุดด้อยของข้อ เสนอหรือความคิด เห็น เหล่านั้น เมื่อผ่านการวิพากษ์วิจารณ์กันแล้ว จนที่สุดก็จะได้ประเด็นที่เป็นที่ยอมรับของที่ประชุม วรศักดิ์ ประยูรสุข ได้ให้รายละเอียด เกี่ยวกับการ เลือกระ เติ้นขึ้นพาดหัวข่าวว่า

... ข่าวบางข่าวอาจมีหลายประเด็น เช่นการประชมสภาผู้แทนราษฎร จะมีรูปแบบของมัน คือการอภิปราย ระเบียบวาระซึ่ง เรารับรู้กันก่อน ถ้าการประชมมัน เป็นไปตามปกติในแง่ ของข่าว คุณค่ามันก็น้อย ถ้าพาดหัวว่า "ประชมสภาปกติ" หรือ "ประชมสภา เรียบร้อย" ไม่มีคนอ่านแน่ เพราะมันไม่สะตูดตา ... และเราก็ว่ามันไม่มีเหตุการณ์ ไม่มีประเด็น แต่ถ้ามีการขัดแย้งกันในที่ประชม มีการแสดงออกทางใดทางหนึ่ง เช่นวอล์คเอาท์ ต่ากัน ลั่นสภา หรือบอยคอตการประชม สิ่ง เหล่านี้คือ เหตุการณ์ มันคือข้อสรุปรวบยอดของ ความขัดแย้งในวันนั้น และสามารถหาบสรุปการอธิบายได้ว่า การประชมวันนั้นเกิดอะไร ขึ้น การนำเสนอพาดหัวข่าวจึง เป็น เรื่องที่ เกี่ยวข้องกันระหว่างความสนใจของคน กับการ ประ เหมินความสนใจของคน ...

จากประโยคท้ายสุดของคากล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์มีการประ เหมิน ความสนใจของผู้อ่านเสมอ เพื่อสร้างพาดหัวข่าวที่ตอบสนองความต้องการ ความอยากรู้อยาก เห็น รวมไปถึงการแสวงหาคำตอบที่ชัดเจนในสิ่งที่ผู้อ่านอยากรู้เหล่านั้นด้วย

ดังนั้น การพิจารณาประเด็นที่นำมาพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ข่าวสด ผู้เขียน พาดหัวข่าวต่าง เห็นพ้องกันว่า ต้อง เป็นประเด็นที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มากที่สุด โดยที่หนังสือพิมพ์จะประ เหมินให้ได้ว่าผู้อ่านอยากรู้อะไรเสียก่อน แล้วก็ให้คำตอบออกมา

บ้านเมือง

รังษี มณีโชติ (สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2536) กล่าวถึงแนวของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง

ว่า

... บ้านเมือง เป็นหนังสือพิมพ์ที่ เน้นข่าวอาชญากรรม และข่าวการเมือง เท่าๆ กัน ถ้า เป็นหนังสือพิมพ์อาชญากรรม การคัดเลือกข่าวก็ต้องมองข่าวอาชญากรรมที่รุนแรง โหด เข้มข้น เป็นพาดหัวข่าว พุดกันง่ายๆ ก็เพื่อจะขายข่าว สำหรับหนังสือพิมพ์บ้านเมือง ก็จะเลือกว่าระหว่างข่าวอาชญากรรม และข่าวการเมืองที่เข้ามาในวันนั้น ขึ้นใจมีความ น่าสนใจมากกว่ากันและสามารถขายได้ ...

กระบวนการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์บ้านเมือง เริ่มจากผู้สื่อข่าวส่งข่าว เข้ามายัง iringพิมพ์ พร้อมกับแนะนำว่าประเด็นเด่นน่าสนใจ จากนั้นรีไรท์เตอร์จะเรียบเรียงข่าวแล้ว แจ้งให้หัวหน้าข่าวทราบว่าจะ ประเด็นข่าวอยู่ตรงไหน ที่ตั้งข่าวก็หาหรือกันว่าควรพาดหัวข่าว นั้นอย่างไร ประเด็นไหน ควรใช้คำใดที่จะทำให้เกิดความสะดุดตาสะดุดใจผู้ที่ผ่านไปมา เห็น หนังสือพิมพ์ เพราะคนที่ซื้อหนังสือพิมพ์ เขาจะต้องอ่านหัวข่าวหน้าหนึ่ง เป็นอันดับแรก ดูว่า น่าสนใจหรือไม่ข่าวข้างในจะเป็นอย่างไร ...

หนังสือพิมพ์บ้านเมืองฉบับปัจจุบันนี้พยายามที่จะพาดหัวข่าวให้คนอ่าน เข้าใจได้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่ชัดเจนจนเกินไป (อนันต์ อัครานนท์, 3 มีนาคม 2536) ทั้งนี้ เป็นเพราะคำนึงถึง การตลาดมากขึ้นนั่นเอง

แม้ว่าการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งนั้น หัวหน้าข่าวประจำวันมีสิทธิเต็มที่ แต่สิทธิในการ คัดเลือกข่าวนั้น อยู่บนพื้นฐานของนโยบายของหนังสือพิมพ์เสมอ รัชชี่ มณีรัชติ เน้นถึงความ ระมัดระวังในการนำเสนอพาดหัวข่าวว่า

... พาดหัวข่าวต้องไม่ทำให้เกิดความขัดแย้ง หรือกล่าวหาผู้อื่นโดยคำพูดของอีกคน เราถือว่ามันไม่ถูกต้อง เราจะเน้นแต่จุดที่มันเป็นข่าว และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย บางสิ่งบางอย่าง เราต้องห้ามปรามกันเลย เช่นข่าวอาชญากรรมเข้มข้น ที่จะ เป็นพิษร้าย เสียหายแก่ผู้ถูกข่มขืน หรือ เป็นตัวอย่างแก่ผู้ไม่มีความคิด เห็นว่าก็ดี ทำแล้วได้ลงรูป ได้ เป็นข่าว เราพยายามเลี่ยง และถือว่าเป็นนโยบาย เพราะเราไม่เน้นข่าวอาชญากรรม ประเภทนี้ และไม่ต้องการเอาข่าวประเภทนี้มาขาย ...

มติชน

กระบวนการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์มติชนนั้น มีลักษณะที่โดดเด่นแห่งของการทำงานเป็นทีม เป็นการทำงานในระบบของที่ประชุมข่าว (ประกอบด้วย บรรณาธิการข่าว บรรณาธิการ ผู้ช่วยบรรณาธิการ และหัวหน้าข่าว) และโต๊ะข่าว (ประกอบด้วย หัวหน้าข่าว รีพอร์ทเตอร์ และนักข่าว) โอลาส เฟิง เจริญ (สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2536) อธิบายว่า

... หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้พาดหัวข่าว ต้องอ่านข่าวให้เข้าใจ และถามประเด็นจากนักข่าว เริ่มต้นจากการประชุมข่าวว่าหัวข้อของข่าวอยู่ตรงไหน ที่ประชุมจะช่วยกันเสนอ ประเด็นที่จะพาดหัว ถ้าข่าวเดยวามาก เช่นการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เริ่มตั้งแต่เช้า ถึง ตีหนึ่งตีสอง และข่าวมีหลายเรื่องหลายประเด็น หัวหน้าข่าวจะรายงานข่าวทั้งหมดที่เกิดขึ้นต่อที่ประชุม จากนั้นก็จะช่วยกันหาประเด็นขึ้นพาดหัว เมื่อเราได้ประเด็นมาแล้ว ถ้ามันยาก หมายถึงว่าเป็นข่าวที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน ดูท่าทางว่าจะยากในการใช้คำ ก็จะหารือกันว่าน่าจะใช้คำใด ใช้แล้วถูก เรื่องถูกความ ถูกวัตถุประสงค์ของข่าวที่เราต้องการขายหรือไม่ ข้อความพาดหัวข่าวคร่าวๆ นั้นก็จะออกมาสู่ข้างนอก (โต๊ะข่าว) อีกที เราก็จะนำข้อความกว้างๆ ยาวๆ นั้นมาทอนคำให้สั้นลง และกระชับขึ้นเสร็จแล้วก็จะดูว่าตรงตามที่ตกลงกันหรือไม่ ใช้ได้ไหม ยังมีคำอื่นที่ดีกว่าอีกไหม ก็จะตกแต่งแก้ไขปรับปรุงจนงานที่สุดก็ได้พาดหัวข่าวที่พร้อมจะตีพิมพ์ ...

ในการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งนั้น ปัจจุบันนี้มติชนออกกหนังสือวันละ 2 กรอบ คือ กรอบเช้า และกรอบบ่าย บุญเลิศ ช้างใหญ่ (สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2536) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการประชุมข่าว เพื่อคัดเลือกข่าวประจำวัน ดังนี้

... การประชุมมีวันละ 2 รอบ รอบแรกเวลา 11:00 น. เป็นการประชุมสรุปงานหนังสือพิมพ์กรอบเช้า และรอบที่สอง เวลา 16:00 น. เป็นการประชุมคัดเลือกข่าว ถ้าข่าวบางข่าวยังรออยู่อีก ซึ่งไม่รู้ว่าจะมีเหตุการณ์ใดเพิ่มเติม ก็จะบอกอย่างกว้างๆ ว่าเลือกเอาข่าวนี้นี้ แล้วหัวหน้าข่าว และ ผู้ช่วยหัวหน้าข่าวจะช่วยกันคิดนิตยสารให้

กันเวลาที่จะต้องพาดหัวข่าวราว 1-2 ทุ่ม แต่การกำหนดรายละเอียด มักจะไม่
กำหนดกันในห้องประชุม เพราะถือว่าแต่ละคนล้วนมีประสบการณ์กันมาแล้ว ...

มติชน เห็นว่า การพาดหัวข่าว เป็นงานที่ต้องใช้ทักษะสูง บัญเลิศ ช่างใหญ่ เห็นว่า

... ทักษะดังกล่าวหมายถึง ความเป็น "คนข่าว" ข่าวหนึ่งๆ จะมี เนื้อหารายละเอียด
เข้ามามาก ผู้พาดหัวข่าวจะต้องระมัดระวังโดยการ เรียบเรียง และ ตีข่าวให้แตก ว่า
สาระสำคัญของข่าวนั้นคืออะไร อยู่ตรงไหน (เช่นอยู่ที่ตัวบุคคล เหตุการณ์ เงื่อนไข เวลา
คาบพูด ความแปลกประหลาด ความตึงาม ความต่าทราม เป็นต้น) ผู้เขียนพาดหัวข่าวต้อง
หาออกมาให้ได้ อย่างไรก็ตาม ข่าวแต่ละข่าว มีประเด็น หรือสาระสำคัญไม่เหมือนกัน
เช่นการที่ ส.ส. วอลค์ เอาท์จากที่ประชุมสภาราว 2 ทุ่ม หนังสือพิมพ์ถือว่าเป็นจุดสุดยอด
อันหนึ่ง ส่วนที่มีการอภิปรายมาตั้งแต่ 9:00 น. บางทีก็รู้เหตุการณ์การวอลค์เอาท์ และ
การตะโกนต่อประธานสภาฯไม่ได้ การพิจารณาความหมายก็ค้าง เต็ง เหตุการณ์นี้จึงถือ เป็น
จุดสุดยอด ก็จะมาพาดหัวข่าว ...

ดังนั้น การจับประเด็นมาพาดหัวข่าว จึงไม่ได้อยู่ที่ความใหญ่ของประเด็น แต่จะอยู่ที่
คุณค่าของความเป็นข่าวและความน่าสนใจเหนือประเด็นอื่น เป็นอันดับแรก ดังที่
สมหมาย ปารีฉัตร (สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2536) ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจับประเด็นในเชิง
รูปธรรมว่า "ประเด็นที่เลือกต้องมีความน่าสนใจ ควบคู่ไปกับความสำคัญแน่นอนว่าต้องอยู่บน
ความถูกต้องของข้อเท็จจริง และความรับผิดชอบ แต่ขณะเดียวกัน ประเด็นนั้น เมื่อเราจะมา
พาดหัว ผู้อ่านจะรู้เรื่องหรือไม่ พาดได้ตรงหัวใจของประเด็นหรือ เปล่า อ่านแล้วคิดว่าผู้อ่าน
มีความรู้สึกร่วมที่อยากจะหยิบขึ้นมาอ่านต่อไปหรือไม่ สิ่งเหล่านี้ต้องคำนึงถึงทั้งสิ้น"

สยามรัฐ

บรรยง อินทนา (สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2536) และ วันชัย รุจาววงศ์สันติ (สัมภาษณ์,
9 มีนาคม 2536) กล่าวถึงกระบวนการนำเสนอพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งของสยามรัฐ ว่าดังนี้

สยามรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์แนวการ เมือง และ เศรษฐกิจ มีนโยบายในการพาดหัวข่าว หนึ่งว่า เน้นหนักที่ข่าว เศรษฐกิจและข่าวการ เมือง ดังนั้น พาดหัวข่าวจึงถูกกำหนดโดย เนื้อข่าว อยู่แล้ว จะทำให้พาดหัวข่าวหรือหัวข่าวนั้นไม่เด่น บางครั้งอาจมีคำหรือหัวข่าบบ้าง แต่ก็มีได้ เกินเลยไปจากข่าว เพราะคำเหล่านี้ผู้ตก เป็นข่าวพูดไว้เอง ซึ่งนำเสนออยู่แล้วใน เนื้อข่าว อย่างไรก็ตาม สยามรัฐ ก็มีข่าว เบาๆ บ่อยอยู่ด้วย เช่นข่าวสิ่งแวดล้อม หรืออาชญากรรม ซึ่ง เนื้อหาของข่าว เหล่านี้ ทำให้เล่นถ้อยคำพาดหัวข่าวได้มากขึ้น

ขั้นตอนในการพาดหัวข่าวนั้น เมื่อได้ข่าวจากผู้สื่อข่าวหรือสำนักข่าว ทัศนะข่าวจะ ปรึกษาหารือกัน เพื่อ เลือกประเด็น ซึ่ง บรรยาย อินทนา อธิบายว่า

... ผมจะคุยกับทัศนะข่าว กับหัวหน้าข่าว หลังจากนักข่าวส่งข่าว เข้ามา ก็ให้ลองคิดกันว่า จะพาดหัวอย่างไร หรือถ้าข่าวนั้นทุกคนเห็นว่าไม่มีอะไรน่าสนใจพอที่จะหยิบมา เป็นข่าว พาดหัวก็โยนข่าวนั้นทิ้งลงตะกร้าได้ทันที นี่เป็นหลักการพิจารณาข่าวด้วย เพราะฉะนั้น ถ้าอ่านแล้วรู้ทันทีว่ามีประเด็นน่าสนใจ ก็คิดพาดหัวเฉพาะได้ทันทีแล้ว เขียนออกมา ซึ่งต้อง คิดคำให้สวยและนับตัวให้หลัง เท่านั้นเอง ...

สยามรัฐ จึงมีขั้นตอนในการพาดหัวข่าวที่ดู เหมือนว่าสลับซับซ้อนน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ ฉบับอื่นๆ ในแง่ของการประเมินข่าวและคุณค่าข่าว ทั้งนี้ ด้วย เหตุที่สยามรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มี แนวทางในการนำเสนอข่าวหน้าหนึ่งอย่างชัดเจน คือ เน้นหนักที่ข่าวการ เมืองและ เศรษฐกิจ เป็นหลัก ขั้นตอนในการ เลือกประเด็นข่าวจึงตัดทอนลงไปได้ ส่วนการจับประเด็นข่าว สยามรัฐ ให้ความสำคัญกับประเด็นหลักของข่าวมาก วันชัย รุจางค์สันติ กล่าวถึงการเลือกประเด็นข่าว ว่า "ต้องดูก่อนว่าประเด็นหลักคืออะไร ประเด็นหลักที่นำเสนอในพาดหัวข่าวหน้าหนึ่ง ควร เป็น หัวใจของข่าว แต่ถ้าเป็นหน้าในก็อาจไม่จำเป็น จะใช้ส่วนไหนก็ได้ให้มีเสกสนาน เป็นลีลา ข่าว หน้าหนึ่งจะหรือหัวข่าวนั้นไม่เด่น เพราะสยามรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ ฮาร์ด นิวส์"

สำหรับการเลือกพาดหัวข่าวยักษ์ จะดูจากสถานการณ์ เหตุการณ์ และเป็นข่าวที่อยู่ ในความสนใจของประชาชน

ดังนั้น หากพิจารณากระบวนการนำเสนอพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย โดยทั่วไปแล้ว สามารถกล่าวได้ว่า แต่ละฉบับมีแนวทางและขั้นตอนคล้ายคลึงกัน พอสรุปได้ดังนี้

1. ทัศนะข่าวคัดเลือกข่าวที่ได้รับจากผู้สื่อข่าว แผนกข่าว หรือสำนักข่าว โดยการประเมินคุณค่าของข่าวตามแนวหนังสือพิมพ์เป็นหลัก ส่วนแนวทางอื่นๆ ที่นำมาใช้ประเมินคุณค่าของข่าวนั้น อาจแตกต่างกันไป เช่น ความใกล้ชิด ความสดใหม่ ผลกระทบต่อสังคม เป็นต้น

2. จับประเด็นข่าว เพื่อนำขึ้นเป็นพาดหัวข่าว ในด้านการจับประเด็นนี้ หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ไม่จำกัดว่าต้อง เป็นประเด็นหลักของข่าว เท่านั้น หากมีประเด็นย่อยๆ ที่น่าสนใจกว่า หรือ เห็นว่าจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มากกว่าประเด็นหลักแล้ว หนังสือพิมพ์มักจะเลือกประเด็น เล็กๆ นั้นมาพาดหัวแทน แนวทางการจับประเด็นข่าว เช่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนพาดหัวข่าวคำนึงถึงผู้อ่าน โดยประเมินความสนใจของผู้อ่านไว้ล่วงหน้าเสมอ

การคัดเลือกข่าว และ การจับประเด็นข่าว เพื่อนำขึ้นเป็นพาดหัวนั้น โดยมากข่าวจะถูกนำเข้าสู่การพิจารณาที่ประชุมข่าว หรือ ทัศนะข่าวก่อน เพื่อเลือกเฟ้นข่าวและประเด็นที่น่าสนใจที่สุด หรือมีความสำคัญที่สุดในวันนั้น

3. คิดและเขียนข้อความพาดหัวข่าว ในขั้นตอนนี้หนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญและ ให้ความสำคัญกับการเลือกใช้คำเป็นอย่างยิ่ง เพราะคำหรือข้อความที่กำลังจะสื่อออกไปนั้น ต้องมีความสามารถในการดึงดูดผู้อ่านให้หยิบหนังสือพิมพ์มาอ่านรายละเอียดของข่าวนั้นให้ได้มากที่สุด การเลือกใช้คำ หรือข้อความ อาจมีการปรึกษากันในทัศนะข่าว เพื่อค้นหาคำที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดในกระบวนการนำเสนอพาดหัวข่าวต่อไป

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการนำเสนอภาพหัวข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

การนำเสนอภาพหัวข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยนั้น แม้ว่าหัวข่าวหรือผู้เขียนภาพหัวข่าวต่างกล่าวว่ามีอิสระเต็มที่ในการคิด และเขียนภาพหัวข่าวออกมา แต่ความหมายของ อิสระ นั้น ล้วนหมายถึงอิสระจากผู้บริหารระดับสูงของหนังสือพิมพ์เท่านั้น หากได้เป็นอิสระจากเงื่อนไข หรือ ปัจจัยแวดล้อมอย่างอื่นมิ

ข้อมูลที่รวบรวมได้นั้น ทำให้เห็นว่าปัจจัยบางประการที่มีส่วนกำหนดการนำเสนอภาพหัวข่าวหน้าหนึ่ง ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ประกอบด้วย

1. ผู้เขียนภาพหัวข่าว
2. แนวหนังสือพิมพ์
3. ผู้อ่าน
4. กฎหมาย
5. เทคนิค
6. สังคม และศีลธรรม
7. ชื่อเท็จจริง
8. ช่วงเหตุการณ์

ผู้เขียนภาพหัวข่าว

พื้นความรู้และประสบการณ์ หัวข่าวหรือผู้เขียนภาพหัวข่าวส่วนใหญ่มีพื้นความรู้ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 50 ของผู้ให้สัมภาษณ์ มีพื้นความรู้ด้านนิเทศศาสตร์ ที่เหลือมีพื้นความรู้ด้านรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ อักษรศาสตร์ บางท่าน แม้จบการศึกษาเพียงระดับมัธยม แต่ก็มีประสบการณ์ในการทำหนังสือพิมพ์มานานนับสิบๆ ปี ท่านที่มิได้ผ่านการศึกษาด้านการ - หนังสือพิมพ์ นิเทศศาสตร์ หรือวารสารศาสตร์มาก่อน ก็ล้วนแต่มีความสนใจหรือมีประสบการณ์ด้านข่าว หรือหนังสือพิมพ์มาแล้วทั้งสิ้น

ผู้เขียนพาดหัวข่าวทุกคนมีประสบการณ์ในการเป็นผู้สื่อข่าว โดยเฉพาะข่าวการเมือง จึงทำให้เกิดความลุ่มลึกในการมองข่าวมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ประสบการณ์ดังกล่าวนี้ยังมีส่วนช่วยให้จับประเด็นข่าวได้รวดเร็วยิ่งขึ้นเช่นกัน

เส้นทางของการก้าวขึ้นมาสู่ตำแหน่งหัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการข่าว ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือ ต้องรับผิดชอบการเขียนและนำเสนอพาดหัวข่าวนั้นมิใช่สิ่งที่ราบรื่นและง่ายดาย บุคคลเหล่านี้ต้องผ่านประสบการณ์ด้านการข่าวมาอย่างโชกโชน สุชิน ตียวัฒน์ แห่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ กล่าวว่า "ก่อนที่จะขึ้นมาเป็นหัวหน้าข่าว ต้องอยู่ที่ (ไทยรัฐ) นานพอสมควร หรือรู้แนวทางทิศทางของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ อย่างผม เป็นหัวหน้าข่าวมาได้ 2-3 ปีแล้ว แต่กว่าจะขึ้นมาตรงนี้ได้ ก็ใช้เวลาเกือบ 20 ปี ผมอยู่ที่มา 16-17 ปีแล้ว"

บุญเลิศ ช้างใหญ่ แห่งหนังสือพิมพ์มติชน เล่าว่า ก่อนจะขึ้นมาสู่ตำแหน่งปัจจุบันนี้ (บรรณาธิการข่าว) นั้น "เริ่มต้นจากการเป็นผู้สื่อข่าวการเมืองมาประมาณ 13 ปี คลุกคลีกับพรรคการเมืองและนักการเมืองมาโดยตลอด" ขณะที่ วรศักดิ์ ประยูรสุข แห่งหนังสือพิมพ์ข่าวสด กล่าวว่า "คนที่มาขึ้นเป็นหัวหน้าข่าวได้ ต้องผ่านอะไรต่ออะไรมามากมาย" อนันต์ อัครวณิช แห่งหนังสือพิมพ์บ้านเมือง กล่าวยืนยันว่า "คนที่มาขึ้นเป็นหัวหน้าข่าวต้องมีพื้นฐานด้านการข่าวมาก ๆ ไม่ว่าจะต้องเป็นข่าวการเมืองหรืออะไรเพียงอย่างเดียว เพราะการเป็นหัวหน้าข่าวหนึ่ง มันเกี่ยวข้องกับข่าวทุกข่าว" เช่นเดียวกับที่ วันชัย รุจางค์สันติ แห่งหนังสือพิมพ์สยามรัฐ กล่าวถึงการเป็นหัวหน้าข่าวว่า "ต้องผ่านงานข่าว และรอบรู้"

กล่าวได้ว่า ผู้เขียนพาดหัวข่าวนั้น เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการข่าวมานาน ผูกพันกับคุณสมบัติของการเป็นผู้รอบรู้ คือมิได้จำกัดอยู่เพียงข่าว หรือข่าวการเมือง เท่านั้น เพราะข่าวหนึ่ง เป็นส่วนที่นำเสนอข่าวลารหลาหลายประเภท และเพื่อให้การคิดและการเขียนพาดหัวข่าวประสบความสำเร็จในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ได้มากที่สุดนั่นเอง

ดังนั้น การนำเสนอพาดหัวข่าวหนึ่ง นอกจากจะเกิดจากเนื้อข่าวหรือเหตุการณ์ที่เป็นข่าวแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ยังเกิดจากการบ่มเพาะประสบการณ์อันยาวนานของผู้ที่ทำหน้าที่เขียนพาดหัวข่าวอีกประการหนึ่งด้วย

ทักษะทางภาษา ดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ว่า ผู้เขียน พาดหัวข่าว ล้วนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านข่าวมาก ซึ่งสิ่งนี้ช่วยสร้างสมบุคลิก และทักษะดังที่ บุญเลิศ ช่างใหญ่ เรียกว่า ความเป็น คนข่าว นั่นเอง

ทักษะของความเป็นคนข่าวที่เอื้อต่อการคิดและเขียนพาดหัวข่าวก็คือ การมองข่าว เป็น การตีข่าวได้แตก คือ เข้าใจข่าวได้ตรงประเด็น ทะลุปรุโปร่ง และยังอาจรวมถึงความสามารถ ในการคาดการณ์แนวโน้มของ เหตุการณ์ที่เป็นข่าวนั้นได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงอีกด้วย มีความรอบรู้ในทุกด้านหรือ เท่าที่สามารถจะรู้ได้ ทักษะดังกล่าวนี้ มีผลต่อการนำเสนอพาดหัวข่าว คือ

1. ช่วยในการจับประเด็นข่าว เมื่อผู้เขียนพาดหัวข่าวมีความรู้ความเข้าใจในข่าว อย่างถ่องแท้ การจับประเด็นข่าวก็ง่ายขึ้น และถ้าคำนึงถึงการดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านด้วยแล้ว พาดหัวข่าวที่นำเสนอ นั้น ก็จะเป็น เสมือนประตูที่ เชื้อเชิญให้ผู้อ่าน เปิดก๊าว เข้าไปสู่อะไรด้วย ความอยากรู้ และ เต็มใจที่จะ เปิด

2. ช่วยให้การ เน้นหาคำมาใช้ในพาดหัวข่าวนั้นง่ายขึ้น เร่งเร้าความสนใจของ ผู้อ่านได้มากขึ้น บุคคล เหล่านี้ไม่ปฏิเสธความ เปลี่ยนแปลง หรือความผันแปรต่างๆ ในสังคม ตรงกันข้าม พวกเขาต่างพยายามก้าวทันกับสิ่ง เหล่านั้น ซึ่งน่าจะกล่าวได้ว่า เพื่อเป็นการ สร้างงานเขียนให้ร่วมสมัยนั่นเอง ดังนั้นเราจึงพบว่า บางครั้ง ถ้อยคำพาดหัวข่าวบางชิ้น อาจมีภาษาปาก หรือ คำที่กาลัง เป็นที่นิยม หรือถ้อยคำที่นำมาจากชื่อ เพลงหรือ เนื้อ เพลง บะปน ปรากฏให้เห็นอยู่บ้าง

การใช้ภาษา หรือ ถ้อยคำพาดหัวข่าวนั้น ผู้เขียนพาดหัวข่าวต่าง เห็นว่า "ต้อง ไม่ใช้คำที่จะเบหมื่นประมาทผู้อื่นโดยไม่มีข้อเท็จจริง" (สมหมาย บาริจันต์) "คำต้องกระชับ ไม่รุงรัง เย็นเยื่อ หากฯเห็นอ่าน" (มธุ จรรยาต์, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2536) "ใช้คำที่ ดึงความสนใจ การเขียนพาดหัวข่าวต้องมีบรรยากาศอยู่ด้วย มันจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของ ข่าว มองเห็นภาพในข่าวคือ เสริมให้เห็นภาพชัดเจนถึงสภาพที่เกิดขึ้นจริง" (สุชิน ตียวัฒน์)

"หนังสือพิมพ์ต้อง เลือกว่าที่มีน้ำหนัก และมีเลือกที่แรงกว่า เพราะเรากำลังหาหนังสือที่สร้างความน่าสนใจด้วย ไม่ได้ยื่นข้อเท็จจริงอย่าง เดียว" (วุฒิสภาติ ชุ่มสนิท)

จรรยาบรรณและความรับผิดชอบ การ เขียนพาดหัวข่าว นั้น แม้จะมุ่งให้ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ให้ เตะตา แต่ผู้ เขียนพาดหัวข่าวยังคงตระหนักถึงจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และ ความรับผิดชอบที่จะมิให้ถ้อยคำพาดหัวข่าว นั้นสร้างความเสียหายแก่ผู้ที่ถูกพาดพิงถึง โดยไม่มีมูลความจริง และไม่ให้เกิดความตื่นตระหนกจนเกินไปในหมู่ผู้อ่าน

ความรับผิดชอบของการ เขียนพาดหัวข่าว นั้น เริ่มตั้งแต่ก่อนลงมือ เขียน ไปจนถึงหลังจาก นำเสนอพาดหัวข่าว นั้นแล้ว

ก่อนลงมือ เขียนพาดหัวข่าว ผู้เขียนพาดหัวข่าวจะอ่านรายละเอียดของข่าวทุกตัวอักษร เพื่อทำความเข้าใจกับข่าว นั้น และ เลือกประเด็นที่จะนำมาพาดหัว (บุญเลิศ ช้างใหญ่) ประเด็น ที่เลือกนั้น เป็นหัวใจของข่าวแล้วจึงจะเอาหัวใจนั้นมาตกแต่ง เสนอแง่มุมที่น่าสนใจขึ้น (วุฒิสภาติ ชุ่มสนิท) โดยยืนอยู่บนพื้นฐานของข่าวที่เกิดขึ้น กับความ เป็นจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน (อนันต์ อัครนนท์)

ขณะลงมือคิดหรือ เขียนพาดหัวข่าว การใช้คำที่ชวนสนใจ เป็นสิ่งที่ควรมุ่งมาดกับการรักษา ข้อเท็จจริงของข่าว แต่คำที่นำมาใช้นั้น ผู้เขียนพาดหัวข่าวทุกคนต่าง เห็นตรงกันว่าจะต้องไม่ถ้อย หยาบคายหรือลามก แต่ควรใช้คำสุภาพ ในขณะที่เดียวกันต้อง เป็นคำที่มีน้ำหนักสร้าง ความน่าสนใจ ได้มาก ไม่ทำลายผู้อ่าน สมหมาย ปาวิจินต์ กล่าวว่า "แน่นอน เราต้อง เคารพผู้ที่ตก เป็นข่าว ไม่ให้ เขา เสียหายโดยไม่มีพื้นฐานของข่าวอย่าง เพียงพอ แต่ถ้ามันมีพื้นฐานของ ความ เป็นจริง ผม ว่าก็ต้องพาดหัวไปตามนั้น แต่ก็ไม่ถึงขนาดขบว่า เป็นหมู เป็นหมา อย่างนั้นมันก็ เกินไป"

นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ยังคำนึงถึงผลที่จะ เกิดขึ้น หรือกระทบกระ เทือนสังคม แต่ในส่วนนี้ หนังสือพิมพ์อาจมีทัศนะ เกี่ยวกับความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ตัวอย่างที่ เห็นได้ชัด คือ

การนำเสนอข่าวอาชญากรรม หนังสือพิมพ์บ้านเมือง เป็นหนังสือพิมพ์กึ่งการ เมืองและอาชญากรรม แต่ในการนำเสนอข่าวอาชญากรรมนั้นจะหลีกเลี่ยงข่าวที่นอกจากจะทำให้ผู้ เป็นเหยื่ออาชญากรรม เสียหายมากขึ้นแล้ว ยังหลีกเลี่ยงข่าวที่จะ เป็นตัวอย่างที่เลวร้ายแก่บุคคลที่รู้ เท่าไม่ถึงการณได้ ซึ่งอาจก่อความไม่สงบในสังคมได้ ขณะที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์อาชญากรรม ก็เน้นการนำเสนอข่าวประเภทนี้โดย เหตุผลที่ว่า เพื่อ เป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของผู้คน และ กระตุ้นการทำงานของ เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ดูแล เอาใจใส่ทุกซอกซอกของประชาชนมากขึ้น สถานที่ บางแห่ง เป็นแหล่งอาชญากรรมที่ถูกละ เลຍการปราบปราม หนังสือพิมพ์ก็พยายามนำเสนอข่าว หรือ เหตุการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้น ณ บริเวณนั้น โดยคาดหมายว่า เจ้าหน้าที่จะรับ แรงแก้ไข ปัญหา เร็วจริง เหล่านั้นโดย เร็วที่สุด ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอีก เป็นจำนวนมาก

ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าว นอกจาก เป็นการนำเสนอ ตามข่าวที่เกิดขึ้นแล้ว ยังมีข่าวอีกลักษณะหนึ่งคือ หนังสือพิมพ์พยายาม เปิดประเด็นใหม่มา ในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะ เรียกร้องให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหาสังคม อันได้แก่สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ และสาธารณประโยชน์ เช่น ข่าวลุด เปิดประเด็น เรื่องถนนข้าง เดินที่ เขาใหญ่ซึ่ง กรมทางหลวงจะตัดถนนให้รถผ่าน วุฒิสภา ชุมชนก็ กล่าวถึงกรณีนี้ว่า "หนังสือพิมพ์ไม่ใช่ว่าจะ รายงานสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว เพียงอย่าง เดียว เราเองก็ทำสิ่งที่กำลังจะ เกิด อย่าง เรามีข่าวตัด ถนนเข้า เขาใหญ่ เป็นการ เล่น เล่ห์เหลี่ยมพลิกแพลงของกรมทางหลวงอะไร เยอะแยะ เราก็ พาดหัวโดยพยายามพูดถึงสิ่งที่กำลังจะ เกิด และเชื่อว่าถ้าสิ่งนั้น เกิดแล้ว มันจะเป็นอันตรายอย่าง ใหญ่หลวง" หรือมติชน เปิดประเด็น เรื่องการ เลือกลงผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งบุญเลิศ ช่างใหญ่ เล่าว่า

... เป็นแนวคิดของพรรคพลังธรรม ถือได้ว่ามติชนยืนอยู่บนนโยบายจุดนี้ แต่การทำข่าว เราก็ทำอย่างรอบด้าน ฝ่ายที่แย้งก็แย้งมา ฝ่ายเห็นด้วยก็พูดกันมา แต่จุดยืนของเราคือ เหตุผลที่อยากให้มีการทดลอง เลือกลงผู้ว่าราชการจังหวัดในบางจังหวัดที่เหมาะสม เป็น เหตุผลที่น่าสนับสนุน ถึงแม้จะทราบว่าจะยังไม่สัมฤทธิ์ผลในกระบวนการ เมืองไทย ระบบ ราชการไทย จะต้องถูกคัดค้าน ชัดขวาง แต่เราจะต้อง เป็นคลื่นลูกใหม่ กระแสแนวคิด ใหม่ สะท้อนสิ่งนี้ออกไป และนำประชามติ ...

... ในหลักใหญ่ๆ มติชนและพลังธรรมเห็นตรงกันในเรื่องนี้ แต่ในการปฏิบัติ มติชนมีวิธีการของตนตามวิชาชีพ ส่วนพลังธรรมเป็นพรรคการเมืองก็จะมีวิธีของเขา แต่ในเรื่องประเด็นหลักๆ แล้ว ต้องร่วมมือกัน ประสานกัน เพราะถ้าทำอะไรขึ้นมาแล้วสื่อมวลชนไม่เอาด้วย ประชาชนก็ 모르 นักวิชาการ นักศึกษาที่สนับสนุนประชาธิปไตย ก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้น เราต้องดำเนินตามบทบาทของเรา ถ้าทำได้ดี เกียรติภูมิของเราก็สูงเด่น ได้รับความเชื่อถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่กล้าหาญ กล้าต่อสู้ กล้ายืนหยัด เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้น เราต้องหาเรื่องมาเล่น

แต่ถ้าหนังสือพิมพ์อยู่ไปตามกระแส กระทบอะไรก็ทำตามเขาไป มองอาจมองอะไรเลย หนังสือพิมพ์ที่รักศักดิ์ศรี ไม่มีทำอะไร เราจึงต้องคำนึงว่าเราต้ององอาจสง่างาม เนื้อ เกียรติภูมิ และศักดิ์ศรีในวิชาชีพหนังสือพิมพ์และของมติชนด้วย ...

หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้การรักษาความเป็นกลาง คือการผดุงความเป็นธรรมในสังคม แต่บางครั้งทั้งสองสิ่งนี้อาจไม่สามารถทำได้พร้อมๆ กัน บางกรณี หนังสือพิมพ์จึงเจตนาที่จะไม่รักษาความเป็นกลาง เมื่อเห็นว่ากำลังจะเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมหรือกับคนส่วนใหญ่ หนังสือพิมพ์จะเลือกสนับสนุนหรือยืนอยู่ข้างฝ่ายที่เสียเปรียบ และฝ่ายนี้มักเป็นประชาชนที่ด้อยโอกาสซึ่งมีเป็นจำนวนมากในสังคมนั้นเอง

การที่จะเลือกยืนอยู่ข้างใดนั้น หนังสือพิมพ์จะพิจารณาถึงผลประโยชน์ของประชาชนและสังคมส่วนรวมเป็นหลัก ทัศนะว่าจะประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อกำหนดจุดยืนที่แน่นอนของตนก่อนที่จะนำเสนอข่าวนั้นออกไป

เมื่อศึกษาทัศนะของผู้เขียนพาดหัวข่าวต่อการรักษาความเป็นกลางในพาดหัวข่าวแล้วพบว่าสิ่งที่เห็นว่าควรรักษาความเป็นกลางตามหลักการทางวารสารศาสตร์ และที่เห็นว่าควรมองความเป็นกลางตามสภาพที่เป็นจริง ดังนี้

บรรจง อินทนา กล่าวถึงการรักษาความเป็นกลางในพาดหัวข่าวว่า "ในทางปฏิบัติ ควรเป็นกลางอย่างมากที่สุด คือในข่าวที่มีความหมิ่นเหม่ มีฝ่ายได้ฝ่ายเสีย โดยเฉพาะข่าว

การเมือง ถ้าเราไม่ เป็นกลางก็อาจตกเป็นเครื่องมือของ เขาได้ แต่ว่าถ้าเป็นผลประโยชน์ของ ประชาชนเราอาจ เลือกข้างได้ อย่างชาวชวาถูกเอารัดเอาเปรียบ เราเข้ากับชวาอยู่แล้ว เรื่องอย่างนี้เราอ้างความเป็นกลางไม่ได้" วันชัย รุจางศ์สันติ กล่าวว่า "โดยหลักการ ก็ ควรเป็นกลางพอสมควร แต่ผมว่าบางทีมันก็มีบ้างที่เราต้อง เลือกข้าง อันนี้เราต้องพิจารณา ของเราเอง หรือปรึกษากันในกองบรรณาธิการ"

สมหมาย ปาโรจน์ดี กล่าวว่า "อย่าเอาชวาอารมณ์เรา การพาดหัวข่าวด้วย อารมณ์มีแต่จะทำให้คนอื่นเสียหาย" และงานส่วนของ การใส่ความรู้สึกหรือความคิด เห็นลงไป ใน พาดหัวข่าว ได้ให้ข้อคิด ว่า

...การ เขียนพาดหัวข่าวกับความรู้สึกมันค่อนข้างจะกลืนติดกัน จะไม่รู้สึก เลยก็คง เป็นแบบไม่ได้ แต่ไม่ควรมีมาก เกินไป ล้วนการใส่ความคิด เห็นลงไป ผมว่าไม่ควร เว้นแต่ว่า อาจต้อง มีการประ เหมินหรือตีความให้ภาพข่าวที่มันมีหลาย ประเด็น จริงๆ แล้ว เราอาจ เลือกหยิบ ประเด็นใดประเด็นหนึ่ง มาก็ได้ แต่ถ้าเราสามารถบอกผู้อ่านได้ทุกประเด็นในพาดหัวข่าว เราก็ต้องทำ ถ้ามีแต่หยิบประเด็นน้อยๆ บางทีผมว่ามันไม่สอดคล้องกับ เหตุการณ์ เหมือนกัน ...

โอบาส เนิง เจริญ กล่าวถึงอคติในพาดหัวข่าวว่า "มันมี อย่างไม่มี แต่ก็ชอบ เขต ในการใส่ลงไปในซึ่งมันก็มีหลายประการ ทั้ง เรื่องของความพอ เหมาะพอดี ความถูกต้อง ความจริง และจริงๆ เบื้องต้นก็คือ อะไรคือข้อเท็จจริงก่อน ถ้ามีอคติ และตีข่าวติดกันไปในคนละอย่างก็ ต้องหาคนตัดสิน คนที่มีตาแห่ง มีวุฒิภาวะสูงกว่า"

วุฒิชชาติ ชุ่มสนิท กล่าวว่า "การตีความในเนื้อข่าว อาจสูญเสียความเป็นกลางได้ แต่ไม่ถึงกับคอขาดบาดตาย ผมเชื่อว่าหนังสือพิมพ์ที่ดีๆ จะพัฒนาให้ เป็นหนังสือพิมพ์ที่ดี"

ล้วน วรศักดิ์ ประยูรสุข มีที่คนจะว่า

...ถ้าเป็น เรื่องได้เสียระหว่าง 2 ฝ่าย เราต้องระวัง แต่บางข่าวหนังสือพิมพ์ต้องมีจุดยืน เหมือนกัน เพื่อไม่ให้ผู้อ่านสับสน เราต้องแสดงจุดยืนอย่างชัดเจน เช่นข่าวทาลายป่าใน

เขตสงวน ชาวพวกนี้เราจะพิจารณา เป็นพิเศษ ด้านหนึ่งก็คือมันมีผลกระทบ เทียบต่อสังคม
 ด้านหนึ่ง เป็นการรบกวนกำลังคนทางาน อีกด้านหนึ่งคือ เป็นการบรารวมคนที่มันกำลังทำอยู่
 มัน เป็นผลประโยชน์ของคนในสังคมทั้งหมด ...

รังษี มณีเชติ กล่าวถึงการเส่ความรู้สึกในพาดหัวข่าวว่า "ขึ้นกับตัวบุคคล โดย
 หลักการมันมีอยู่แล้วว่า เราต้องไม่ทำให้มันเกิดความตื่น ตื่น เกิน เหตุ หรือทำให้เกิดความ
 เสียหายแก่ใครด้วยการพาดหัวของเรา"

ธงชัย ณ นคร มีทัศนะเกี่ยวกับความเป็นกลางว่า

... เราไม่ควรรักษาความเป็นกลางอย่าง เหนียวแน่นจนพาดหัวข่าว บกตีเเนการทางาน
 ของผม ผมเห็นว่าความเป็นกลางไม่มีในโลก ฉะนั้นผมต้อง เลือกข้าง ข้างที่เราเห็นว่า
 จะระบบก้องผลประโยชน์ให้เขา เป็นข้างที่ถูกต้อง ซึ่งส่วนใหญ่ ประชาชนมัก เป็นข้างที่
 ถูกต้อง ถ้าหากว่าเรา เลือกข้างผิด ก็ถือว่าเราสาคัญผิดไป และเราพร้อมจะแก้ไข พร้อม
 จะขอโทษ แต่ไม่เคย เห็นผิดสักที ใครจะบอกให้เรารักษาความเป็นกลาง เป๊ะ ผม
 ไม่เคยทำเลยในชีวิต ทาหนังสือพิมพ์มา 20 ปี ไม่เคยทา ถ้าอันไหนมันเลว ผมต้องใส่
 ไว้ให้มันแหลกกันแบบข้าง อันไหนดี เราก็ต้องรักษาไว้ ปกป้องไว้ ...

แนวหนังสือพิมพ์

แนวหนังสือพิมพ์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดการนำเสนอพาดหัวข่าวหน้าหนึ่ง โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งการ เลือกประเภทข่าว หนังสือพิมพ์ที่มีแนวหนังสือพิมพ์เน้นเบทางด้านการเมือง ก็มีจะ
 เสนอข่าวการเมือง เป็นหลัก หนังสือพิมพ์ที่วางแนวว่าเป็นหนังสือพิมพ์อาชญากรรม ข่าวพาดหัว
 เน้นข่าวอาชญากรรม เป็นหลัก สุชิน ดิยวิวัฒน์ กล่าวว่ "หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์
 อาชญากรรมภาพข่าวอาชญากรรม และสำหรับข่าวการเมือง ที่นี้เราห้ามไว้ว่า ถ้าข่าวนั้น
 ไม่ใหญ่จริง มันจะไม่ขึ้นหัวอีกช่หรือก ข่าวหน้าหนึ่งของ เราจะ เน้น เรื่องที่กระทบกระเทือน
 ความรู้สึกของคนส่วนใหญ่" บรรยาย อินทนา กล่าวถึง การคิด เลือกข่าวหน้าหนึ่งของสยามรัฐ

ว่า "ชาวหน้าหนึ่ง เป็นชาวค่อนข้างขริม เน้นหนักที่ชาวการเมือง และ เศรษฐกิจ หัวข่าวจะถูกกำหนดโดย เนื้อข่าวอยู่แล้ว" บ้านเมือง เป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นทั้งชาวการเมือง และอาชีพการมเท่าๆ กัน การเลือกข่าวหน้าหนึ่งก็จะประเมินว่าข่าวเด่นน่าสนใจมากกว่า ขายได้มากกว่า"

จำนวนที่สามารถยืนยันค่างกล่าวของบุคคลข้างต้น คือ เฉพาะระหว่าง ชาวการเมือง กับ ชาวอาชีพการม หนังสือพิมพ์ต่างๆ นาเสนอดังนี้ (เป็นจำนวนชิ้น) ไทยรัฐ 57:45 ชาวสด 63:27 บ้านเมือง 33:60 มติชน 12:63 และ สยามรัฐ 6:72 จะเห็นได้ว่า สยามรัฐ และ มติชน เน้นหนักการนำเสนอภาพหัวข่าวที่เป็นชาวการเมืองในปริมาณที่สูงกว่า ชาวอาชีพการมถึง 12 เท่า และ 5 เท่า ตามลำดับ ส่วน ไทยรัฐ และชาวสด นาเสนอข่าวอาชีพการมเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีปริมาณใกล้เคียงกับชาวการเมืองในสยามรัฐ และมติชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการเน้นประเภทข่าวที่คัดเลือกออกมาเสนอ สำหรับบ้านเมืองนั้น จะเห็นว่า ให้ความสำคัญกับชาวการเมืองมากกว่าชาวอาชีพการม 2 เท่า

ผู้อ่านเป้าหมาย

หนังสือพิมพ์ตระหนักว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์มีหลายระดับ ทั้งด้านความรู้ อายุ และรายได้ รวมทั้งความแตกต่างด้านพื้นที่ วิธีที่จะเข้าถึงผู้อ่านจำนวนมากเหล่านี้ คือการทาหนังสือพิมพ์ให้อ่านง่าย ง่ายก็ย่อคำที่อ่านแล้ว เข้าใจได้ทันที หนังสือพิมพ์จึงนาเสนอด้วยถ้อยคำที่สั้นกระชับ และมีน้ำหนัก บางครั้งต้องลบบรรยายภาค เข้าไป เพื่อให้อ่านเข้าใจง่ายขึ้นได้อย่างชัดเจนขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจคาบเกี่ยวกับการแสดงความรู้สึกของขนาดหัวข่าว หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับอาจกำหนดกลุ่มผู้อ่านของตนไว้ตามแนวหนังสือพิมพ์ ดังจะเห็นได้จากทัศนะของบุคคลต่อไปนี้

ธงชัย ๗ นคร กล่าวว่า "ปัจจัยที่กำหนดการเขียนภาพหัวข่าวอย่างหนึ่งคือผู้อ่าน เราคิดถึงคนอ่านที่เป็นกลุ่มใหญ่ของประเทศ เรารู้ว่าบางทีภาพหัวข่าวอันนี้ออกไป ผู้ใหญ่บางคนอาจจะไม่ชอบ กลุ่มนั้นกลุ่มนี้อาจจะไม่ชอบ แต่ถ้าคนกลุ่มใหญ่รับได้ เราจะเลือกคนกลุ่มใหญ่ทันที เราจะไม่เอาใจคนกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยแล้วทำให้เสียคนกลุ่มใหญ่เป็นอันขาด"

โอบาส เฝิง เจริญ กล่าวถึงการจัดลำดับความสำคัญของพาดหัวข่าวตามลักษณะของผู้อ่านว่า

... มติชนมักเอาข่าวการเมืองขึ้น เป็นพาดหัวยักษ์ หรือให้ความสำคัญมากกว่าข่าว เขา เช่นข่าว "นางบยก เหลือง" กับข่าว เบิร์ตจะเบนมา [พาดหัวข่าวมติชน วันที่ 1 มีนาคม 2536] เราเอาข่าวบยก เหลือง เป็นข่าวใหญ่ เพราะบังเอิญว่าเป็นเรา (มติชน) ซึ่งทุกคนคาดหวังมาก เราไม่ค่อยอยากให้คนผิดหวังมาก ถ้าเจอผม ผมอยากเอาข่าว เบิร์ตขึ้น แต่ด้วยความที่เรา เป็นมติชน จะวิ่งแหกคั้งไปอีกทางหนึ่งไม่ได้ เพราะเรามีกลุ่มผู้อ่านของเราอยู่ ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ และมีคุณภาพ ขณะเดียวกัน เราก็มีแนวโน้มว่าคนกลุ่มนี้ เขาก็จะอ่านข่าว เบิร์ต ด้วย เหมือนกัน

ผู้อ่านมีความแตกต่างกัน การพาดหัวข่าว เราคำนึงถึงจุดนี้ด้วย และเราจะเลือกข่าว ที่อยู่ในความสนใจ และคำนึงถึงกลุ่มผู้อ่านด้วย บ่อยครั้งที่เราพาดหัว เกี่ยวกับครู สบข. เพราะคนกลุ่มนี้มี เป็นจำนวนมาก เราจะให้ความสำคัญกับข่าวที่กระทบกระเทือนวงการ การศึกษาค่อนข้างมาก เพราะมี เด็กในระบบการศึกษาอยู่มากมาย ...

การคำนึงถึงกลุ่มผู้อ่านของหนังสือพิมพ์ เมื่อ เสนอพาดหัวข่าวนั้น จุดประสงค์หลักก็คือ การจำหน่ายหนังสือให้ได้มากที่สุด บางฉบับ เลือกว่าที่กระเทือนความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ ก็เพื่อหวังที่จะเห็นคน เหล่านั้น เกิดความสนใจและอยากรู้อยากเห็น เอียดของข่าวจนต้องซื้อหนังสือพิมพ์ การ เล่นข่าวต่อเนื่อง หรือ เป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับวงการใดวงการหนึ่ง ก็ด้วย เล็ง เห็นแล้วว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าว หรือสนใจข่าวนั้นมี เป็นจำนวนมาก หนังสือพิมพ์ก็ขายได้เรื่อยๆ เช่นข่าว ทูจรีตในสบข. หรือข่าวความ เคลื่อนไหววนลธาบันตุลาการที่มติชนโดดเด่นในการนำเสนออย่างต่อเนื่อง เพราะประเมินแล้วว่า ผู้ที่จะอ่านข่าวนี้นี้มาก และอาจได้ผู้อ่านใหม่เพิ่มขึ้นด้วย โอบาส เฝิง เจริญ กล่าวว่า "กลุ่มผู้พิพากษาชัดเจนมาก ถึงจะมีไม่กี่คน ประมาณ 1,400 คน แต่เราเชื่อว่ายังมีทนายความ อัยการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมี เป็นจำนวนมากศาล จะต้องสนใจ รวมๆ แล้วมากกว่าแสนคน เราจึงจับข่าวนี้นี้แล้วลุยจนประสบความสำเร็จ ได้ผู้อ่านมากกลุ่มหนึ่ง"

สุชิน ตียวัฒน์ ให้เหตุผลถึงการนำเสนอพาดหัวข่าวที่มักกระทบความรู้สึกของคนส่วน

ใหญ่ว่า "อย่างข่าว เด็กถูกลักพาตัว มันกระเทือนความรู้สึกของคนเป็นจำนวนมาก คนเป็นพ่อ เป็นแม่ไม่มีทั้งประเทศ หรือ เรามักเลือกข่าวที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ทั้งด้านความสนใจ ผลประโยชน์ ผลกระทบ เพราะมันเข้าถึงผู้อ่านทั่วไป หรือข่าวที่น่าสนใจ กำลัง เป็นขวัญใจ เราก็พร้อมที่จะเล่นทันที เช่นข่าวตอง (วัฒนา ภูโอบอ้อม) ขณะอะไรอย่างนี้"

ดังนั้น ข่าวและข้อความที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ เป็นพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งนั้น เป็นข่าวที่ได้ผ่านกระบวนการคัดเลือกโดยใช้การประเมินความสนใจของผู้อ่านเป็นตัวกลั่นกรองตัวนประการหนึ่ง พาดหัวข่าวจึงไม่ควร "พาดหัวไปอย่างนั้น" เป็นวิชาการ คนอ่านเขาจะไม่สนใจ หนังสือพิมพ์ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ ไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางของประชาชนโดยทั่วไป อาจได้รับการยอมรับจากคนกลุ่มเล็กๆ ที่ว่าหนังสือพิมพ์นั้นไม่ขายข่าว ถ้าจะภูมิใจกับคาชม เฉพาะแค่นั้น เราก็ปล่อย เขาม่ว่าอะไร ก็อยู่ไปอย่างนั้นก็แล้วกัน" (บุญเลิศ ช้างใหญ่)

กฎหมาย

"พาดหัวข่าว เป็นจุดที่ทำให้เกิดการฟ้องร้องกันบ่อยมาก" (เอกภส เฟิง เจริญ)

ดังนั้น การเขียนพาดหัวข่าวนั้น ผู้เขียนจึงคำนึงถึงกรอบแห่งกฎหมายด้วย เสมอ โดยพยายามไม่ให้พาดหัวข่าวนั้นเบียดเบียนใครมากเกินไป บรรยาย อินทนา กล่าวว่าสิ่งที่คำนึงถึง เวลาพาดหัวข่าวก็คือ "งานแห่งกฎหมายหมิ่นประมาท ... อย่าง [เอ่ยชื่อ ส.ส.ผู้หนึ่ง] เราเกรงมันจะตาย เราก็อยากจะเรียกมัน อยู่นั้น อยู่นี้ ไข้เข้าเผด็จการ เราก็ทำไม่ได้ มันเกินเลย" ซึ่งถ้าหนังสือพิมพ์ถูกฟ้องร้องก็ไม่เป็นผลดีต่อหนังสือพิมพ์ คือทำให้เสียเวลา เพราะ กว่าที่คดีจะสิ้นสุด หรือ เรียบร้อยลงได้ ต้องใช้เวลาาน วุฒิสภา ชุมชนให้ความเห็น "การพาดหัวข่าว เมื่อถูกฟ้องร้อง มันไม่ใช่ว่าเป็นผลดีทั้งในด้านภาพพจน์ เวลา และมีศัตรู" และที่สำคัญ ถ้าหนังสือพิมพ์ถูกฟ้องร้องบ่อยๆ ความเชื่อถือศรัทธาที่ประชาชนเคยมีต่อหนังสือพิมพ์นั้นก็จะมีแต่จะเสื่อมคลายลงแบบรวดเร็ว ประชวรสุข หัวหน้าข่าวการเมืองที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านนิติศาสตร์ กล่าวว่า "คดีพวกนี้มันไม่หนักหนา แต่ถ้าหนังสือพิมพ์ถูกฟ้องมากๆ มันก็จะสะท้อนคุณภาพหนังสือของเรา เขาวัดคุณภาพหนังสือตรงนี้ด้วย" ความเชื่อถือที่ลดลง ส่งผลต่อธุรกิจและยอดขายของหนังสือพิมพ์ก็จะลดลง

ตามไปด้วย หนังสือพิมพ์ก็ย่อมประสบปัญหาภายในที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการ
 ตีตรงอยู่ทางธุรกิจของหนังสือพิมพ์นั้น ขึ้นอยู่กับแหล่งรายได้ที่สำคัญ 2 แหล่ง คือ รายได้จาก
 การขาย เนื้อที่เพื่อการโฆษณา และจากการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ นั่นเอง

ประสบการณ์ด้านการข่าวของผู้เขียนพาดหัวข่าว จะเป็นสิ่งที่ช่วยวางแนวทางการ
 เขียนพาดหัวข่าวว่า ท้ายอย่างไรจึงจะไม่มีปัญหาทางด้านกฎหมาย มีวิธีหลีกเลี่ยงอย่างไร และ
 ควรจะใช้ถ้อยคำอย่างไร แต่ถ้าหนังสือพิมพ์ถูกฟ้องร้องขึ้นมาอย่างเลี่ยงไม่พ้น หนังสือพิมพ์จะ
 มีทางออกอยู่ 2 ทาง ทางแรกคือ ขอภัยผู้ที่เสียหายจากพาดหัวข่าวนั้น ด้วยการลงข้อความ
 ล้อมกรอบขอภัย เมื่อรู้ว่าตนเป็นฝ่ายผิดจริง ริงซี มณีชาติ กล่าวว่า "การถูกฟ้องร้องก็มีอยู่
 บ่อยๆ เมื่อมันกระทบกระเทือนคนอื่น เราต้องคำนึงว่าพาดหัวออกไปแล้วจะกระทบคนอื่นรี เบลา
 เพราะถ้ากระทบบีบ เขาจะฟ้องเราทันทีเพราะเขาเสียหาย ผิดถูกค่อยว่ากันทีหลัง ... แต่ถ้า
 เรารู้ว่าเราผิด สิ่งแรกที่ทำคือ ขอขมาเขา" ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่มักใช้กันอยู่ แต่ถ้า
 หนังสือพิมพ์มั่นใจว่า สิ่งที่น่าเสนอขานั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ก็
 นามาสู่ทางที่สอง คือ พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์ความจริง โดยจะมีนักกฎหมายเฝ้าคุ้มครอง เป็นผู้ดูแลคดีที่
 เกิดขึ้น

ธงชัย ฒ นคร กล่าวว่า

... พาดหัวข่าวที่ผมทำ มีอยู่กรณีเดียวที่ถูกฟ้องร้อง ตอนที่บิยะดิฐ (วิชราภรณ์) จะ เบียง
 มติรัฐบาลทั้งที่เป็น ส.ส. พรรครัฐบาลแต่ให้สัมภาษณ์บอกว่าอาจจะเบ เบียงร่วมกับพรรค
 ฝ่ายค้าน ผมก็พาดหัวข่าวว่า ...

บิยะดิฐออกกลาย แสดงท่าที่ร่วมฝ่ายค้าน

เขาก็ฟ้องเรา เราก็สู้คดี แม่ขอขมาอะไรทั้งสิ้น เราแน่จ๋าเราทำถูกแล้ว เรื่องยังอยู่
 ระหว่างดำเนินคดี เรามีทนายของเราเอง"

วรงค์ดี ประยูรสุข มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันว่า "เราต้องทหาหน้าที่ของเรอย่างเต็มที่ ทุ่มๆทุ่มๆแต่ถ้าจนบออะไรหรือให้คำตอบอะไรแก่ผู้อ่านไม่ได้ มันจะแบบรบกันพอดีระหว่าง เส้นแบ่งของกฎหมายกับสิทธิของเรา ต้องไปให้มันสุด ทหาให้เห็นว่า เราใช้สิทธิของเราจนขอบเขตของเรา ไม่กระทบใคร และพยายามให้มีการฟ้องร้องน้อยที่สุด"

ข้อความในหนังสือพิมพ์ น่าว่าจะเป็นพาดหัวข่าว หรือส่วนใดของข่าว บทความ รวมทั้งภาพ ถ้าผู้ตกเป็นข่าวฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมาย หนังสือพิมพ์มีช่องทางทั้งแพ้นและชนะ ถ้าชนะหนังสือพิมพ์ก็พ้นข้อกล่าวหา และอาจได้รับความนิยมจากผู้อ่านมากขึ้น แต่ถ้าแพ้คดี นอกจากจะสูญเสียความศรัทธาที่ประชาชนเคยมอบให้ หนังสือพิมพ์ยังอาจต้องชดเชยค่าเสียหายเป็นจำนวนไม่น้อย ถ้าคู่ความ เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง หรือมีผลประโยชน์ในธุรกิจ ค่าเสียหายที่เรียกร้อง อาจสูงขึ้นเช่นกัน เช่นกรณีต่อไปนี้

... แรงค์ วงศ์วรรณ อดีตหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม ปัจจุบันอยู่ชาติไทย ยื่นฟ้องหนังสือพิมพ์ 5 ฉบับต่อศาลแพ่ง เรียกค่าเสียหายคดีละ 100 ล้านบาท 5 ฉบับ 5 คดี ก็ 500 ล้านบาท ... หนังสือพิมพ์ 5 ฉบับที่ถูกห่วย เรียงตามลำดับแหล่งตั้งนี้ ไทยรัฐ มติชน แนวหน้า ข่าวสด ผู้จัดการ สาเหตุที่เรียกร้องค่าเสียหายกันมากมายมหาศาลขนาดนั้น พ่อเลี้ยงแพร์ระบุว่า หนังสือพิมพ์ 5 ฉบับนั้น เลื่อนข่าวว่าพัวพันการค้ายาเสพติดที่สหรัฐ จนอด เป็นนายกรัฐมนตรี... ก่อนหน้านั้น พ่อเลี้ยงแพร์ได้ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดแพร่ข้อหาหมิ่นประมาทไว้แล้ว ... (เพชร ผดุงธรรม, 30 มีนาคม 2536:2)

ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงต้องคำนึงถึงขอบเขตของการใช้สิทธิอันหนึ่งมีของตนมิให้ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่ยืดเยื้อที่จะตามมาดังกล่าว อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ยังตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการ เปิด เผยความเป็นจริงแก่สังคม เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างกล้าหาญ โดยพร้อมที่จะยืนหยัด เพื่อผดุงความถูกต้องอันสังคม แม้จะต้อง เสี่ยงกับความเสียหายที่จะตามมา

แม้บางครั้ง ถ้อยคำพาดหัวข่าว เป็นคำที่ให้น้ำหนักมากขึ้นในทางความก้าวร้าวรุนแรง โหดเหี้ยม เสียหาย ฯลฯ ปะปนอยู่บ้าง เนื่องด้วยผู้เขียนพยายามสะท้อนบรรยากาศของ

ข่าวออกมา เช่น แค้น อับยศ โศมา ระริก หรือ คนชั่วต้องได้รับการ เป็นต้น แต่คำที่ส่อขบ
 วนทางตำทราวม หรือความถ้อย ก็ เป็นสิ่งที่ผู้เขียนหลัก เลียงที่จะนำมาใช้ เพื่อมิให้กระทบกระเทือน
 ภาพลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ และผู้ที่ตกเป็นข่าว

อย่างไรก็ดี บางครั้งหนังสือพิมพ์อาจเลือกใช้คำไม่สุภาพ ด้วยเหตุผลที่ว่า เพื่อสะท้อน
 ความรู้สึกร่วมออกมา ซึ่ง สุชิน ตียวัฒน์ ให้เหตุผลว่า "เราพยายาม เลียงคำถ้อย แต่บางครั้ง
 เราก็ต้องใช้เพื่อความสะใจ เช่น นิ่งอ้วน (หญิงที่ถูกตำรวจจับ เพราะล้ามรัชและกักขัง เด็ก เล็ก
 ไว้ในบ้าน) เราก็ใช้ "อ้ออ้วน" เพราะชาวบ้านเรียกอย่างนั้น บางทีมันก็จำเป็นต้องให้เกิดความ
 รู้สึกร่วม เราเอาใจเราไปใส่ใจผู้อ่านว่า เขารู้สึกอย่างไร"

เทคนิค

1. เนื้อที่

การพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์นั้น ต้องจัดตัวอักษรให้ลงพอดีกับ เนื้อที่ที่ถูกกำหนด
 มาให้ล่วงหน้าโดยฝ่ายศิลป์ หรือ ซิป เอ็ดดิเตอร์ ขนาดของ เนื้อที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้
 เขียนพาดหัวข่าวจึงต้องใช้ความสามารถ เฉพาะตัวในการคิดและ เขียนคำให้พอดี ด้วยเหตุนี้ จึง
 เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคิดค้นคำที่มีความยาวน้อยลงมาใช้ คำพาดหัวข่าวจึงมีลักษณะ
 ห้วน ลั่น มีการใช้ตัวย่อ สมณานาม ทอนคำให้สั้นลง หรือ ตัดคำที่เห็นว่าจำเป็นน้อยที่สุดออก
 เช่น ลักษณะนาม หรือประธานของประโยค โดยที่ยังพยายามดำรงความหมายของพาดหัวข่าวที่
 ต้องการสื่อออกไป ไว้ดัง เดิม วนทางตรงกันข้าม ถ้า เนื้อที่สำหรับพาดหัวข่าวยังมีที่ว่าง เหลืออยู่
 ก็มักแก้ปัญหาด้วยการใส่ เครื่องหมายวรรคตอน เข้าไป เต็มช่องว่างนั้นให้เต็ม ซึ่งต้องคำนึงด้วยว่า
 เครื่องหมายที่ใช้ นั้น เหมาะสมกับข้อความหรือไม่

ที่มาของคำ ผู้เขียนพาดหัวข่าวจึงต้อง เป็นผู้ที่อ่านมาก ฟังมาก ตูมาก และ
 เขียนมาก โดยไม่จำกัดอยู่เฉพาะข่าว เท่านั้น เพื่อที่จะได้มีคำพาดหัวมากมาย ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ได้ เปรียบ
 คำเหล่านั้นอาจได้มาจากการรวบรวมมาจากที่ต่างๆ จากประสบการณ์ในการทำงาน หรือถ้ามี

ความสามารถยิ่งไปกว่านั้น ก็อาจคิดคำใหม่ ๆ ขึ้นมาเองก็ได้เช่นกัน ดังที่ โอลาส เน็ง เจริญ ยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจนว่า

... อาจารย์พงษ์ศักดิ์ นัยคมิเชียร เป็นคนที่เก่งที่สุดเรื่องคิดคำและสร้างคำใหม่ อย่าง คำว่า *ชเล็ย* ประหลาดมาจากไหนไม่รู้ บีบเดี๋ยวดิดออก คำว่า *น้ำตาสอ* ช่วงพฤษภาทมิฬ ที่สุจิตา [พล เอกสุจินดา คราประยูร] มานั่งแถลงแล้วร้องไห้ว่าไม่อยาก เป็นนายกรัฐมนตรี นั้นแหละ มีการเปิดพจนานุกรมท้วงกันเลยว่าไม่มีนะคำนี้ มีแต่ "น้ำลายสอ" แต่เรายืนยัน ว่าคำนี้เอามาผสมกันแล้วมันได้ทั้งสองอาการ คือทั้งความอยากด้วยและความเสแสร้งด้วย...

สุชิน ตียวัฒน์ กล่าวว่

... เราอาจหาคำใหม่ ๆ มาใช้ สนุกกับการหาคำ อย่างบางคนหาคำใหม่ ๆ มาใช้ เราก็ชม อย่างมติชนคิดคำว่า *ชเล็ย* เก่งจริง ๆ เห็นภาพเลย คนหนึ่งล้อพิมพ์เป็นคนที่ชอบอย่างนี้..."

ส่วนที่นักภาษามักตำหนิว่าการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์นั้นผิดแบบแผนบ้าง ใช้คำคะนอง บ้างนั้น

... เราก็คิดว่า เขายืนอยู่บนจุดยืนของเขา ไม่ว่ากัน แต่จริง ๆ แล้วคำที่เกิดใหม่จาก หนังสือพิมพ์และ เป็นที่นิยมก็มีอยู่ ... เมื่อวิทยาการมันเจริญขึ้น ก็ต้อง เกี่ยวข้องกับโลก ซึ่งไม่เคยมีสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เราจึงจำเป็นต้องหาคำขึ้นมา ต้อง เป็นคำที่ชาวบ้านรู้ อ่าน แล้วรู้ เห็นภาพ อย่างเช่น เมื่อเรีว ๆ นี้ ผมใช้คำว่า *สภาพาเลี่ยน* ถามว่ารู้ไหม รู้! เพราะเรามีคำว่า "แก่ง เท้าหาเลี่ยน" ก็คือสภาพาหาเรื่อง เจ็บตัว การจะใช้คำใหม่ ๆ บางทีเราต้องถามคนรอบข้างว่า เข้าใจหรือไม่ก่อน เพราะความ เข้าใจของคน เป็น เรื่อง สำคัญ ...

คำที่สามารถใช้แทนกันได้ ความจำกัดด้านเนื้อที่ กับความสามารถทางภาษา ของผู้เขียนขนาดหัวข่าว เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน เพราะผู้เขียนขนาดหัวข่าวต้องพยายาม เอาชนะความ จำกัดนี้ ด้วยการสังสรรค์ต่าง ๆ ไว้ในความทรงจำให้ได้มากที่สุด พร้อมทั้งจะดึงออกมาใช้ได้ทัน ท่วงที เมื่อประสบปัญหาด้านเนื้อที่ คำที่มีจำนวนตัวอักษรน้อยกว่า แต่มีความหมายคง เดิม หรือ

ให้น้ำหนักมากกว่าจะเป็นคำที่มักถูกเลือกมาใช้ ดังตัวอย่าง

คำว่า **รัฐบาลไร้ความสามารถ** (๖ เकारบริหาร) มีจำนวนตัวอักษรราว 17 ตัว แต่ยังมีคำที่สามารถนำมาใช้แทนได้ และให้บรรยากาศของข่าวได้มากกว่า โดยมีจำนวนตัวอักษรประมาณ 11 ตัว ก็คือ **รัฐบาลไร้หน้า**

คำว่า **ลูกอกตัญญู** (7 ตัวอักษร) สามารถใช้คำว่า **ลูกทรพี** (5 ตัวอักษร) แทนได้

คำว่า **ประสพภัยทอย่างหนัก** (16 ตัวอักษร) สามารถใช้คำว่า **เข้าขั้นโคม่า** แทนได้

ฯลฯ

สมณานาม สมณานามได้มาจากวงสังคม หรือคิดขึ้นมาเรียกขานกัน หนังสือพิมพ์ก็เขียนในคอลัมน์ เราก็จับมาใช้ในพาดหัวข่าว เพราะเป็นที่รับรู้ของประชาชน (ธงชัย ๔ นคร) การที่ใช้สมณานามนั้น นอกจากจะใช้เพื่อผลทางความรู้สึกของผู้อ่าน หรือเป็นการแสดงความรู้สึกหรือน้ำเสียงของผู้เขียนพาดหัวข่าวเองแล้ว ยังอาจใช้เพื่อผลทางเทคนิคในการลดจำนวนตัวอักษรให้พอดีกับเนื้อที่พาดหัวข่าวได้ด้วย พาดหัวข่าวจึงมักเลือกสมณานามที่สั้นกว่านามจริง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำว่า **มหา** หมายถึง พลตรีจำลอง ศรีเมือง

คำว่า **สุ** หมายถึง พลเอกสุจินดา คราประยูร

คำว่า **แลบ** หมายถึง พรรคกิจสังคม

คำว่า **วิป** หมายถึง คณะกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาล

ฯลฯ

เป็นที่น่าสังเกตว่า บางครั้ง อาจมีการใช้สมณานามที่มีจำนวนตัวอักษรมากกว่านามจริง ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจาก ผู้ใช้ต้องการใช้เพื่อแสดงความรู้สึก หรือให้บรรยากาศของข่าวบ้าง หรือเป็นการแสดงศิลปะทางภาษาบ้าง เป็นต้น

วุฒิชาติ ชุ่มสนิท ได้ยกตัวอย่างของสมณานามานี้ลักษณะ เช่นนี้ว่า

... ช่วงหนึ่ง ท่านอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รมช.รัฐบาล ออกมาตีก่เดือนหนังสือพิมพ์ ตอนนั้น หนังสือพิมพ์ เล่นข่าวว่ารัฐบาลไม่มีผลงานตามที่ฝ่ายค้านตั้งข้อสัง เกต และหลายคนใน ประเทศนี้ก็ เห็นด้วย อภิสิทธิ์ก็ออกมาว่าหนังสือพิมพ์ไม่ควรทำอย่างนี้ ควรทำอย่างไหน... มากมาย วันนั้นเรา [ชาวสด] ก็พาดหัวว่า *รมช.เทวดา* ทุกวันนี้หนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็ใช้ คำนี้กัน เกเรอ โดยที่ทุกคนก็ยอมรับว่าไม่มีคำไหนที่จะรัดกุม เห็นภาพเท่า แม้แต่ตัวคุณอภิสิทธิ์ เองก็ เลิกที่จะแสดงภาพอย่างนั้นในทันที ผม เชื่อว่าทุกคนเห็นภาพและไม่ต้องการคาอธิบาย อีกแล้ว ...

ตัวอย่าง หนังสือพิมพ์มักใช้ตัวอย่างขนาดหัวข่าว เพื่อลดจำนวนตัวอักษรลง จากการ ศึกษาพบว่า พาดหัวข่าวที่ใช้ตัวอย่าง มีจำนวนถึง 314 ชิ้น หรือ ร้อยละ 43.9 ของจำนวน พาดหัวข่าวทั้งหมด เรียกได้ว่าเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนพาดหัวข่าว มีตัวอย่างปรากฏอยู่ด้วย เสมอ อาจเป็นขึ้นละ 1 คำ บ้าง 2 คำ บ้าง หรือมากกว่านั้น

ตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นคำที่ เข้าใจหรือรับรู้กันอยู่แล้ว เช่น ตร. (ตำรวจ) นอก. (นายอำเภอ) บชป. (พรรคประชาธิปัตย์) เป็นต้น

การละประธานของประโยค จากการศึกษานพบว่าพาดหัวข่าวจำนวนร้อยละ 56 นา เสนอในรูปของประโยคประธาน รองลงมา นาเสนอในรูปของกริยาวิลี คือร้อยละ 30 ซึ่งแสดง ให้เห็นถึงปริมาณการละประธานของประโยค ที่นอกจากจะให้ผลในการดึงดูดใจ สร้างความ อยากรู้อยากเห็นใครคือผู้กระทำกริยานั้นแล้ว ยัง เป็นการแก้ปัญหาด้านเนื้อที่ในการพาดหัวข่าวได้อีกด้วย เช่น

จะ เห็นได้ว่า ความจำกัดของ เนื้อที่พาดหัวข่าว ทำให้ผู้เขียนพาดหัวข่าวต้องพยายาม แก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ก่อให้เกิดการ เลือกรู้คำหรือข้อความที่พอดีกับ เนื้อที่ และมีความ

เหมาะสมกับชื่อนั้นๆ จนบางครั้งมีการคิดคำใหม่ หรือประยุกต์สำนวน หรือคำที่ใช้กันอยู่แล้ว มาใช้ให้เหมาะสมและรักษาความหมาย เดิมของพาดหัวข่าวที่จะนำเสนอออกให้ได้ เป็นอย่างดี

2. เวลา

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดที่หนังสือพิมพ์มักหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ ทุกๆ วัน เมื่อเชิ้อวัน ก็คือ เวลา ความจำกัดของเวลาทำให้ต้องรีบ เร่ง เขียนพาดหัวข่าวจนไม่มีเวลาความคิด ที่เหมาะสมกว่าที่เขียนเบื้กึ่งๆ ที่ผู้เขียนก็ยังไม่พอใจกับถ้อยคำที่ใช้อยู่ นั้น พาดหัวข่าวจึง "ไม่คม" อย่างที่ต้องการ

นอกจากนั้น ความเร่งรีบ เช่นนี้ ก็ยังมีผลต่อการเลือกประเด็นในการพาดหัวข่าว ด้วย ผู้เขียนบางท่านอาจมีเวลาเพียงอ่านข่าวอย่างคร่าวๆ ดูจากโพรย หรือฟังสรุปจากนักข่าว หรือรีพอร์เตอร์ ฉะนั้น โอกาสที่จะทราบประเด็นทั้งหมดก็น้อยลง ประเด็นที่ไม่ได้รับทราบ อาจเป็นประเด็นที่น่าสนใจกว่า หรือจับใจผู้อ่านได้มากกว่าก็เป็นได้

ข้อเท็จจริง

พาดหัวข่าวจะต้องถูกต้องตาม เนื้อข่าว และมีความหมาย เช่นเดียวกับที่ปรากฏใน เนื้อข่าวโดยรวม (Evans, 1974)

จากการศึกษาพบว่า พาดหัวข่าวที่มีความสอดคล้องถูกต้องตาม เนื้อข่าวอย่างแท้จริง มีจำนวนร้อยละ 49.9 นอกนั้นเป็นพาดหัวข่าวที่ไม่สอดคล้อง ร้อยละ 18.5 ที่เหลือเป็น พาดหัวข่าวที่กำกวม และ สอดคล้อง เพียงบางส่วน ซึ่งกล่าวได้ว่า พาดหัวข่าวที่สอดคล้องกับ ข้อเท็จจริงในเนื้อข่าว มีอยู่ราว 1 ใน 2 ของพาดหัวข่าวทั้งหมด และพาดหัวข่าวที่ไม่สอดคล้อง มีประมาณ 1 ใน 5 นับว่าเป็นปริมาณที่ไม่น้อยเลยทีเดียว และเป็นที่น่าสงสัยว่าปรากฏการณ์ เช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร ในเมื่อการรักษาข้อเท็จจริง และความถูกต้องคือปรัชญาที่สำคัญสูงสุด ในการทำงานองนักหนังสือพิมพ์

ปัจจัยกำหนดการนำเสนอภาพหัวข่าวประการหนึ่งคือผู้เขียนภาพหัวข่าวหลายคน ถือว่าเป็นสิ่งแรกที่ต้องตระหนัก หรือคำนึงถึง "สิ่งแรกที่คำนึงถึง คือข้อเท็จจริง" (วุฒิชชาติ ชุ่มสนิท) "เราต้องดูข้อเท็จจริงเป็นหลัก" (วรศักดิ์ ประยูรสุข) นั่นคือ "การรักษาข้อเท็จจริงเป็นสิ่งสำคัญมาก" (วันชัย รุจาวงศ์สันติ)

บุญเลิศ ช้างใหญ่ กล่าวอย่างหนักแน่นว่า
... การนำเสนอภาพหัวข่าวนั้น ความถูกต้อง เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ถ้าเราไม่ยืนอยู่กับความถูกต้องมาโดยตลอด เราจะเป็นหนังสือพิมพ์ที่ได้รับความเชื่อถือจากผู้อ่านไม่ได้ การทบทวนหนังสือพิมพ์ไม่เข้มงวดแต่คิดจะขาย เนียงอย่าง เดียว และการขายนั้น เป็นการขายที่สบกปรก หรือสิ่งที่ไม่ถูกต้องแทนที่จะ เป็นการขาย กลับจะเป็นการสร้างความล้มจม หายนะให้กับวิชาชีพของเราด้วยซ้ำ ...

รังษี มณีระชิตี กล่าวว่า "ถ้าผู้เขียนเจตนาจะพาดหัวให้ผิด ถือว่าผิดมารยาทอย่างร้ายแรง และเป็นความ เลวร้ายที่ให้อภัยไม่ได้"

ถึงกระนั้นก็ตาม หนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็ยังคงมีพาดหัวข่าวที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงในเนื้อหา โดยที่ผู้เขียนพาดหัวข่าวยืนยันว่ามีได้เกิดจากความจงใจหรือเจตนา แต่อาจเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความพยายามที่จะพาดหัวข่าวให้เร้าใจ กระตุ้นความอยากรู้ หรือความรู้สึก
บุญเลิศ ช้างใหญ่ กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า
... ความบิด เบือนที่เกิดจากความตั้งใจที่จะให้ดู เกินจริงไป ย่อมมีอยู่ แต่ไม่มาก เพราะคิดว่าการพาดหัวข่าวให้บิด เบือนเกินจริง ตูมมากหรือรุนแรง ร้ายกาจ จะสร้างความน่าสนใจให้กับผู้อ่านได้มาก และหันมาอ่านหนังสือพิมพ์ ซึ่งไม่ถูก บางช่วง การพาดหัวของเราก็มีลักษณะหือหาวและเกินจริง หนักพิเศเลย เช่นขนาด เจ็บ 32 แต่บอกว่า 40 ... มีอยู่ เรารู้ตัวและยอมรับ เราไม่คิดว่าเราถูกต้องมาทั้งหมด ซึ่งมันเป็นแบบไม่ได้ แต่ก็ไม่ใช่ เจาะแต่มติชนฉบับ เดียว ปัจจุบันนี้มันน้อยมาก แทบจะไม่มีแล้ว...

2. ผู้เขียนพาดหัวข่าวไม่ศึกษาข่าวให้ถ่องแท้ หรือมีการเล่นไปตามกระแสข่าว เช่น พาดหัวข่าวว่า "มา เนี่ยศธ./บุกพท/ เอกสารลับ" ซึ่งไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในเนื้อข่าวที่ว่า มีคนร้ายจัดแจะห้องทำงานในกระทรวงศึกษาธิการได้ เงินไปเพียงเล็กน้อย กับ เทป 1 เครื่อง ไม่มีการรายงานเกี่ยวกับ เอกสารลับ หรือระบุว่า เป็นฝีมือของมา เนี่ยดังกล่าวแต่อย่างใด

โอกาส เฟิง เจริญ อธิบายว่า

... เข้าใจว่าคนที่พาดหัว เขาไม่ได้ศึกษาข่าวอย่างละเอียด หรืออาจเป็นแบบได้ว่าไปตามคลื่นของข่าวที่เล่นมา 5 วัน 7 วัน แล้ว (ข่าวเกิดขึ้นในช่วงที่มติชนเสนอข่าวการสอบสวนการทุจริตในสภช.) อาจเห็นว่ามันมัน น่าจะเป็นเรื่องใหญ่ซึ่งถ้าไม่ระมัดระวังบ่อยๆ เข้า มันจะไม่ดี ไม่ถูกตามสิ่งที่ถูกที่ควร ไม่ควรทำอย่างนั้น การเล่นไปตามกระแสข่าวก็เป็นสิ่งที่ทำได้ แต่ต้องยืนอยู่บนข้อเท็จจริงว่าอะไรหายไปเท่าไร ไม่ใช่อ้างขนาดว่าเอกสารหายใบขึ้นหนึ่ง หรือไม่หายเลย แล้วบอกใบใหญ่โตขนาดนั้น มันไม่ถูก ...

3. ข้อจำกัดทางเทคนิค เช่น เนื้อที่ เวลา หรือปริมาณของคำ

สมหมาย บาริจันต์ กล่าวว่า "หนังสือพิมพ์ 356 วัน ทำอย่างไรที่จะใช้คำพาดหัวไม่ให้ซ้ำๆ คางบางคำซ้ำแล้วซ้ำอีก เราก็ เบื่อ เหมือนกันอาจจะลองใช้คำที่แปลกออกไปทางให้มีแนวโน้มว่าจะผิดพลาดได้"

ความเร่งรีบ อาจทำให้คิดคำที่ไม่เหมาะสมหรือตรงตามข้อเท็จจริงได้ พื้นที่ที่จำกัดมีส่วนทำให้การใช้คำจำกัดลงด้วย วุฒิชชาติ ชุ่มสนิท กล่าวว่า "คนที่มีความเห็นน้อยเกินไปก็อาจใช้คำที่มีน้ำหนักไม่ถูกต้อง" จากเนื้อข่าวที่เพียงแค่อธิบายห้ามปราม ในพาดหัวอาจกลายเป็นคำใบ้ก็ได้

ปริมาณของข่าวที่บ่อน เข้าสู่โต๊ะข่าวในแต่ละวันมีจำนวนมากมาย "อ่านกันแทบไม่ไหว แต่ต้องอ่าน ขณะเดียวกัน ในกระบวนการของนักข่าวก็มีโอกาสผิดพลาดคืออาจมีการแต่งประเด็น ซึ่งเราต้องตรวจสอบเสมอ" (วรศักดิ์ ประยูรสุข)

4. การตีความ และการลากข่าว อาจทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกับ เนื้อข่าวได้ สมหมาย ปาโรจันต์ (2536) อธิบายอย่างละเอียดว่า

... ข่าวที่มีความเคลื่อนไหวต่อเนื่อง เป็นเวลานาน พาดหัวข่าวก็วนไปเวียนมา ประเด็นของมันก็วนไป มีแนวโน้มที่จะเป็นการพาดหัวแบบตีความ เมื่อเหตุการณ์ ต่อเนื่องมากขึ้น เราก็ไม่รู้ว่าจะใช้วิธีอะไรนำเสนอ ข่าวก็ซ้ำๆ ซากๆ ประเด็น ก็แตกกระจาย เพราะพาดหัวกันมาหลายวันแล้ว ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง เหตุการณ์ข่าวใหญ่มีหลายประเด็น แต่ละประเด็นล้วนแต่ซ้ำๆ ทั้งนั้น เราก็เลย พยายามที่จะให้ภาพรวมมันออกมา ตีความมันออกมา ก็เป็นพาดหัวข่าวเชิงตีความ ซึ่งเป็นเทคนิคอย่างหนึ่ง เหมือนกัน ไม่ได้หยิบข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งออกมาให้เห็น อย่างชัดเจน แต่เอาหลายๆ ประเด็นมารวมกันแล้วตีความมันออกมาว่าแนวโน้มมัน จะเป็นอย่างไร หรือ เบื้องหลังมัน เป็นอย่างไร ผู้อ่านก็อาจมีความเห็นแตกต่างกัน บางคนอาจรู้สึกว่ หนึ่งสื่อพิมพ์ค่อนข้างบิด เบือนสูง ซึ่งพาดหัวข่าวแบบตีความ มี แนวโน้มที่จะทำให้เกิดคิดอย่างนั้นสูง แต่ถ้าเราพาดหัวข่าวตามข้อเท็จจริงบนพื้นฐานของ ข่าว บทความพูดของคนที่เป็นข่าว โดยเข้าไประบอบอกเล่าธรรมดา โอกาสนี้ก็จะเกิดขึ้น น้อย อันนี้เป็นประเด็นที่หลายคนพยายาม เรียกร้อง โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ฮาร์ต นิวส์ คนอ่านยอมรับแล้วว่าไม่จำเป็นต้องพาดหัวอย่างนั้น พาดเรียบๆ ก็พอแล้ว เขาก็ซื้ออ่าน ก็ เป็นจุดที่เราต้องฟังอยู่เหมือนกัน ...

บางครั้งผู้เขียนพาดหัวข่าวอาจด่วนสรุปสาระสำคัญของข่าวไว้ก่อนที่จะอ่าน เนื้อข่าวโดยละเอียด ทำให้จับประเด็นไม่ชัดเจน เช่น พาดหัวข่าวว่า "เป๊าะพุนชาวบ้าน" ในเนื้อข่าว เป๊าะไม่ได้พุน แต่ยินดีจะเป็นคนกลางในการเจรจาระหว่างสองฝ่ายที่ขัดแย้งกันอยู่ (กรณีการรุกรานหลายเกาะสี่ซัง) ธงชัย ณ นคร ให้ความเห็นว่ "อาจเป็นเพราะกานันเป๊าะแบบปรากฏตัวอยู่ที่นั่นด้วย ก็เลยมีการลากข่าวเกิดขึ้น ทำให้ผิดประเด็นไป ก็อาจจะเป็นได้"

5. แหล่งข่าวกล่าวคลุมเครือ และผู้เขียนอ่านข่าวไม่แตก (บรรยง อินทนา)
"เช่น พล.อ.วิมล วงศ์วานิช พูดว่ 'ผมยืนยันได้ว่ไม่มีปฎิวัติ ทราบผมเป็นผบ.ทบ. แต่ทหารคนอื่น ผมไม่รู้' สามารถตีความได้ 2 อย่าง บางคนก็คิดว่าวิมลไม่ยืนยันว่จะไม่มีปฎิวัติ บางคนก็คิดว่าคงไม่มีปฎิวัติอีก"

6. การจับประเด็นข่าว หรือคำพูดของคนที่เป็นข่าวผิดพลาดก็มีคนพูดกันหลายคน ก็เป็นสาเหตุที่ใกล้ เคียงกันกับข้างต้นที่ก่อให้เกิดความผิดพลาดจากข้อเท็จจริง ปัจจุบัน ต้องยอมรับว่า หน้าข่าวของหนังสือพิมพ์มิได้เปิดรับ เฉพาะข่าวที่มาจากคนข่าวของหนังสือพิมพ์โดยตรง เท่านั้น เพราะข่าวมาจากทุกด้าน ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และอื่นๆ ซึ่งหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องติดตาม รับรู้ให้ทันกับโลกแห่งข่าวสาร บางครั้งอาจจะมีประเด็นหลงเข้ามา รั้งซี มณีโชติ กล่าวไว้ว่า "ถ้าหนังสือพิมพ์พาดหัวโดยไม่ได้ข่าวที่ได้จากคนของเรา บางทีเราอาจรับรู้มาจากทีวี หรือวิทยุ ก็อาจทำให้หลงประเด็นได้ โขหลงติดอยู่กับประเด็นที่เราดู แล้วก็ เออ! มันมันดี และคิดว่านักข่าวของเราจะได้ข่าวมา แต่บางทีคนข่าวของเรา ก็ไม่ได้เขียนประเด็นนั้นมาให้ ... ก็เป็นได้"

7. ความผิดพลาดในการเข้าหน้า ข่าวบางชิ้นไม่มีเนื้อหารายละเอียดตามที่พาดหัวไว้ อาจเป็นเพราะเนื้อข่าวมีความยาวมาก อนันต์ อัศวนนท์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า "กรณีข่าวยาว แล้ว ถูกตัดออกซึ่งช่วงท้ายนั้นคือประเด็นที่พาดหัว อันนี้เคยมี คือคนตัดข่าว เขาไม่รู้ ก็กลายเป็นเหมือนว่า เราพาดหัวเอาเอง คิดเอาเอง" เช่นเดียวกับ มนุ จรรย์รงค์ ที่กล่าวว่า "ถ้าเนื้อที่สำหรับ เนื้อข่าว มีไม่พอ ก็ต้องตัดออกบ้าง คนตัดข่าวไม่ได้ถามเรา ก็ตัดส่วนที่เรานำมาพาดหัวทิ้งไป"

8. การระบุจำนวน ธงชัย ณ นคร ยอมรับว่า "ประเด็นที่ ข่าวบอก 80 ล้าน แต่พาดหัวบอกว่า 100 ล้าน มันต้อง เป็นความผิดพลาดแน่ วิธีที่ถูก จะต้องแก้ 80 ล้าน ให้เป็น ประมาณ 80 ล้าน ความผิดก็คือไม่ได้เติมในเนื้อข่าว แต่การประเมินตัวเลข เช่นค่าเสียหาย ต่างๆ บางทีการประเมินจากหลายๆ ฝ่ายก็ไม่เท่ากัน ยังไม่รู้แน่ว่าจริงๆ แล้วมันเท่าไร ซึ่ง หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับก็อาจจะรายงานจำนวนตัวเลขที่ต่างกันได้"

จะเห็นว่า สาเหตุของความผิดพลาด หรือความไม่สอดคล้องระหว่างพาดหัวข่าวกับ เนื้อข่าวนั้น ผู้เขียนพาดหัวข่าวยืนยันว่ามีสาเหตุ แต่เกิดจากข้อจำกัดในหลายๆ ประการ เช่น เวลา พื้นที่ที่อาจไม่พอสำหรับเนื้อข่าว ความต่อเนื่อง (ซ้ำซาก) ของข่าว การตีความในข่าว และความสามารถของผู้เขียนในการจับประเด็น และการใช้ภาษา เป็นต้น

สังคมและศีลธรรม

ผู้เขียนพาดหัวข่าวพยายาม เขียนพาดหัวให้อยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมอันดี ไม่ลามก
หยาบคาย หรือสร้างความตื่นตระหนกจนเกินเหตุ เว้นเสียแต่ว่า บางครั้งผู้เขียนต้องการ
แสดงความรู้สึกร่วมกับคนในสังคม หรือรายงานตามข้อเท็จจริง ก็อาจมีคำไม่สุภาพแทรกอยู่ด้วย
เช่น "กู นบช." หรือ "อีฮ้วนจยักซ์" เป็นต้น

โอกาส เพิ่ง เจริญ ให้ทัศนะว่า หนังสือพิมพ์ต้องระมัดระวังว่าพาดหัวต้องไม่ลามก
บางทีการพาดหัวลามกก็อาจจะ เตาะตา แต่มันไม่ดี มันมีกรอบ "เรา เรียนหนังสือกันมาจากบริพญา
กันแทบทั้งนั้น กรอบตรงนี้ของเรา ศีลธรรมอันดีต้องมีอยู่ ต้องดูถึงความกระทบกระเทือนที่จะ
เกิดขึ้นในสังคม" สุชิน ตยวิวัฒน์ กล่าวถึงความระมัดระวังในการพาดหัวข่าวว่า "เราพยายาม
ระมัดระวัง โดยเฉพาะ เรื่อง เกี่ยวกับศาสนา หรือการใช้ศาลสองแง่สองง่ามก็มีเหมือนกัน ซึ่ง เรา
ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ก็รีบมาปรับปรุ้ง" อัน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า แม้หนังสือพิมพ์จะต้องทำหน้าที่
เป็นผู้ตรวจสอบผู้อื่น โดยเฉพาะการทำงานของรัฐบาลแล้ว หนังสือพิมพ์เองก็ เป็นฝ่ายที่ถูก
ตรวจสอบโดยผู้คนในสังคมอีกทีหนึ่ง เช่นกัน เมื่อถึงคราวที่ต้อง เลือกกระหว่างความสัมพันธ์ส่วนตัว
กับผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม สุชิน ตยวิวัฒน์ แสดงทัศนะว่า "ทำงานในระดับสูง จะมีกรอบ
ข้อแม้ เจื่อนๆ อย่างชัดเจน ข่าวบางข่าว เราอาจไม่เล่น คือ เราอยู่ในสังคม เรามีเพื่อนมีพวก
ถ้าจะกระทบกระเทือนเขา เราก็ไม่ทำ แต่ถ้าเทียบกับผลประโยชน์ส่วนรวม เราก็ต้อง เล่น แม้
จะสนิทกัน หรือจะต้อง เสีย เพื่อนก็ตามที"

บางครั้งสภาพสังคมก็ตีกรอบให้ผู้เขียนพาดหัวข่าวต้องเคร่งครัดมากขึ้นถึงผลที่จะตามมา
เช่น การนำเสนอข่าว เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์บางรูป ถ้านำเสนอบ่อยๆ แม้
จะเป็นการ เปิดเผยความจริงที่อาจไม่ทราบกันมาก่อน แต่สิ่งที่จะตามมา น่าจะเป็นผลดีต่อ
สังคมพุทธ เพราะพุทธศาสนิกชนจะ เกิดความ เสื่อมศรัทธาต่อพระสงฆ์โดยส่วนรวมได้ อันอาจนำ
ไปสู่ปัญหาทางสังคมและศีลธรรมในระยะยาว หนังสือพิมพ์จึงต้องไตร่ตรองกรณี เช่นนี้ เป็นพิเศษ

การนำเสนอพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ บางกรณีมุ่งที่จะกระตุ้นการทำงานของ

เจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามอาชญากรรมในบริเวณที่เป็นแหล่งชุมชน แต่ถูกปล่อยปลະ
ละ เลยมานาน จนประชาชนได้รับความเดือดร้อนอยู่เสมอ เช่นการ เสนอข่าวอาชญากรรม
ที่หลังหมอชิต โดยทนายรัฐหวังที่จะให้เกิดการกวาดล้าง เหล่ามิจฉาชีพอย่างจริงจัง
สุชิน ตียวัฒน์ กล่าวว่า "การเล่นข่าว เป็นการกระตุ้นการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ดีที่สุด" คนผิด
ต้องถูกนำตัวมาลงโทษ และปรับพื้นที่ที่รกร้างและอันตราย บางข่าว เป็นข่าวอาชญากรรมธรรมดา
แต่เราต้อง เล่น มันแล้วแต่เราจะเล่นให้หายาโบราณ หรือเอามันก็ได้ แต่เรา เล่นให้สะท้อน
ภาพสังคมที่เลวร้าย เพื่อผลที่ดีต่อสังคมในอนาคต"

ช่วง เหตุการณ์

การนำเสนอข่าวในช่วง เหตุการณ์ปกติ และ เหตุการณ์สำคัญ โดยทั่วไป มี
หลักการคล้ายคลึงกัน แต่ในช่วง เหตุการณ์สำคัญ หนังสือพิมพ์ต้องระมัดระวังขึ้นในการ
นำเสนอข่าว

สุชิน ตียวัฒน์ กล่าวว่า

... การนำเสนอข่าวในช่วง เหตุการณ์ต่างๆ ไม่แตกต่างกัน คือสิ่งที่ต้องระวังก็ยังคงต้องระวัง
และอาจมี เงื่อนไขอื่นขึ้นมา เช่นข่าวอุบัติเหตุ ในขณะที่เรายังไม่รู้ว่าจะชนะ ถ้าพาดหัวข่าว
เอนเบซ้างเดซ้างหนึ่ง หนังสือพิมพ์ก็มีสิทธิเจ็บตัว (ถูกปรับ) การพาดหัวข่าวในลักษณะกลางๆ
ในลักษณะที่เกิดขึ้นจริง เป็นสิ่งจำเป็น ในช่วง เหตุการณ์รุนแรง เราจะไม่รอดน้ำมันเข้ากองไฟ
แม้ว่าทนายรัฐจะถนัดในการพาดหัวให้มันสะใจกว่าฉบับอื่นๆ แต่ช่วงพฤษภาทมิฬ ทนายรัฐพาดหัว
รุนแรงมาก ไม่กระตุ้นความรู้สึกหรือความรุนแรงของคน แต่เนื้อหาเราเต็มที่ สิ่งที่หนังสือพิมพ์
พยายามทำ คือ เรียกร้องสันติ สัมคคี และความสงบ ซึ่งเราก็ถูกตำว่าจากบางคน แต่เรา
ไม่แคร์ หนังสือ เรามีจุดยืน คือโตมาขนาดนี้ไม่จำเป็นต้องเบ้ให้มันเฮ้อฮาเพื่อขายยอดอีกแล้ว...

ธงชัย ณ นคร จากหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกัน กล่าวว่าในทางเองเดียวกันว่า "ช่วง
หน้าลิวหน้าขวานเราก็ต้องระวังพอสมควร แต่ไม่เซ่กัลังจนหงอจนทำอะไรไม่ได้ ต้องพยายาม

ยืนแน่นข้างที่ถูกต้อง ทานที่ชอบ เขตที่คิดว่าเราจะทำได้" เป็นการแสดงจุดยืนของตนเองที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

สิ่งที่หนังสือพิมพ์เห็นพ้องกัน คือหนังสือพิมพ์ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติและสังคม เป็นสำคัญ นอกจากนี้ ต้องพยายามรักษาความเป็นกลางไว้ให้มากที่สุด ดังที่วรศักดิ์ ประยูรสุข กล่าวเพิ่มเติมว่า

... เทคนิคมันจะต่างกัน ชาวสำคัญ เราต้องบอกผู้อ่านด้วย เนื้อที่ ถ้าเป็นข่าวใหญ่รุนแรง เปิดเต็มหน้า 12 คอลัมน์เลย ส่วนเนื้อหาขนาดหัวข่าวก็ยังคงหลักการเดิม แต่ในช่วงเหตุการณ์สำคัญ เราต้องระวัง เช่นช่วงพฤษภาทมิฬ เป็นสภานอนาธิปไตย มีทั้งฝ่ายได้ ฝ่ายเสีย เฉลี่ยหน้ากันอย่างชัดเจน เราอยู่ตรงกลางพอดี ต้องระวังไม่ให้ถูกทำร้ายจากทั้งสองฝ่าย แต่เราจะตอบคำถามให้มากที่สุดตามที่ผู้อ่านอยากรู้ และน้ำเสียงของเราจะเคร่งขรึม ...

จากการศึกษา ยืนยันได้ว่า ในช่วงเหตุการณ์ปกติ และเหตุการณ์สำคัญ หนังสือพิมพ์นำเสนอขนาดหัวข่าวที่เป็นกลางแบบปริมาณที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 52 กับ 48 โดยขนาดหัวข่าวที่เป็นกลางในช่วงเหตุการณ์ปกติมีมากกว่าเล็กน้อย (ร้อยละ 4)

ปริมาณของขนาดหัวข่าวที่สอดคล้องตรงกันกับเนื้อข่าวในช่วงเหตุการณ์ปกติ และเหตุการณ์สำคัญ มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 48.6 กับ 51.1 โดยเป็นที่น่าสังเกตว่าขนาดหัวข่าวในช่วงเหตุการณ์สำคัญมีปริมาณมากกว่า ร้อยละ 2.5 ดังที่ผู้เขียนขนาดหัวข่าวล้วนกล่าวว่าหนังสือพิมพ์ในช่วงเหตุการณ์สำคัญ มักจะมีลักษณะเคร่งขรึม ตอบคำถามที่ผู้อ่านอยากรู้ตามเหตุการณ์ที่เป็นจริง